

18.10.2011

Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekuva

Syksy 2011

Sisältö

Syksyn 2011 tilannekuvan keskeisimmät havainnot.....	2
1 Johdatus tilannekuvaan.....	3
1.1 Mitä tilannekuvalla tarkoitetaan.....	3
1.2 Tilannekuvatyön toteuttaminen ja menetelmät.....	3
2 Henkilöturvallisuutta vaarantava rikollisuus.....	4
2.1 Toimenpiteitä henkilöturvallisuuden kehittämiseksi.....	6
3 Toimitila- ja materiaaliturvallisuutta vaarantava rikollisuus.....	8
3.1 Toimenpiteitä toimitila- ja materiaaliturvallisuuden lisäämiseksi.....	10
4 Tietoturvallisuutta vaarantava rikollisuus.....	11
4.1 Huomioitavaa tietoturvallisuuden kehittämisessä.....	12
5 Tuotantoa ja toimintaa vaarantavat erityiset rikollisuuden alat.....	13
5.1 Talousrikollisuus, harmaa talous ja korruptio.....	13
5.2 Petosrikollisuus.....	16
5.3. Yritystoiminnan laitton häirintä ja ääriliikkeiden rikollisuus.....	18
5.4 Toimenpiteitä tuotantoa ja toimintaa vaarantavan rikollisuuden ehkäisemiseksi.....	18
6 Lähdetahot ja lähteet.....	20
Tilannekuvatyöhön osallistuneet yhteisöt ja niiden tuottamat lähteet.....	20
Muut lähteet.....	21
Liitetilastoja.....	23

18.10.2011

Syksyn 2011 tilannekuvan keskeisimmät havainnot

Erityisesti myymälöihin kohdistuva omaisuusrikollisuus on kasvussa. Pohjoismaissa liikkuu runsaasti ulkomaisia, suunnitelmallisesti ja sarjoina erilaisia rikoksia tekeviä rikollisryhmiä. Suurimman osan omaisuusrikoksista tekevät kuitenkin suomalaisrikolliset.

Tietoverkkoihin tukeutuva petosrikollisuus on voimistuva uhka koko EU:ssa. Maksukorttirikollisuus muuttaa muotoaan uusien tietoturvasstandardien käyttöönoton myötä. Etämyyntipetokset lisääntyvät voimakkaasti. Sähköisessä muodossa olevan tiedon fyysiseen suojaamiseen, tiedon syöttämisen suojaamiseen, laitteiden ja tiedon käsittelyoikeuksiin sekä tietojenkäsittely-ympäristön haavoittuvuuksien toteamiseen ja nopeaan korjaamiseen on syytä kiinnittää erityisesti huomiota. Etenkin työasemat toimisto-ohjelmistoinen ovat liian usein haavoittuvia. Automaattiset seurantajärjestelmät eivät lähtökohtaisesti kykene tunnistamaan kohdistettuja tietokaappauksia. Koska rikollinen toiminta on nopeaa ja maailmanlaajuista, on entistä tärkeämpää tunnistaa uhkat ja riskikohteet ja reagoida niihin nopeasti.

Yritystoiminta on rikollisjärjestöille keino hankkia vaikutusvaltaa ja tukea rikollista toimintaa. Järjestäytyneiden rikollisryhmien jäsenet ovat tuoneet talousrikollisuuteen ja perintätoimintaan väkivaltaa ja sillä uhkaamista. Yhä useammat yritykset joutuvat kilpailemaan vääristyneissä olosuhteissa pimeitä työntekijöitä käyttävien yritysten kanssa. Elinkeinoelämän ja viranomaisten jatkuva tiivis yhteistyö ja tiedonvaihto ovat välttämättömiä harmaan talouden ja muiden rikosten torjumiseksi. Ratkaisevan tärkeää on vähentää harmaata taloutta ylläpitävää kysyntää.

Työ- ja elinkeinoministeriön uusimman työolobarometrin mukaan työssä koetun väkivallan määrä on lievästi lisääntynyt vuodesta 2008. Työpaikkaväkivallan kasvu näyttää kuitenkin hidastuneen viime vuosina. Pääosa työssä kohdattavasta väkivallasta on uhkailua. Yleisellä paikalla liikekeskuksessa tapahtuneeksi kirjatut poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset ovat vähentyneet 2000-luvulla tasaisesti.

- *Väkivallan tai sen uhkan* kohteeksi oli TEM:n Työolobarometri 2010:n mukaan joutunut seitsemän prosenttia palkansaajista (vuonna 2009 9 %, 2008 7 %). Kaupan toimipaikoista 20 prosenttia ja teollisuuden toimipaikoista viisi prosenttia ilmoitti vuonna 2010 toteutetussa kansallisessa yritysuhritutkimuksessa työntekijöihinsä kohdistuneen väkivaltaa tai uhkaamista.
- Joka neljännessä pääkaupunkiseudun yrityksessä oli tapahtunut *sisäisiä väärinkäytöksiä* kahden viimeisen vuoden aikana Helsingin seudun kauppakamarin 2010 teettämän selvityksen mukaan. Kansallisessa yritysuhritutkimuksessa 2010 ilmeni, että työntekijöiden ja yhteistyökumppanien rikosten havaitsemista pidetään yrityksissä vaikeana.
- Poliisin tietoon tulleet liiketiloihin kohdistuneet *murtovarkaudet* ja niiden yritykset ovat vähentyneet vuosituhannen vaihteen noin 10 000:sta vuoden 2010 noin 4 000:een.
- Myymälöihin kohdistuneiden poliisin tietoon tulleiden *varkaus- ja näpistysrikosten ja niiden yritysten* määrä on kohonnut vuosituhannen alun noin 40 000:sta yli 53 000:een vuosina 2009–2010. Niiden osuus kaikista poliisin tietoon tulleista varkausrikoksista ja niiden yrityksistä on noussut tasaisesti 2000-luvun alun noin 20 prosentista vuoden 2010 lähes 40 prosenttiin. Kaikkien varkausrikosten kokonaismäärä on kuitenkin laskenut noin 180 000:sta alle 150 000:n.

18.10.2011

1 Johdatus tilannekuvaan

1.1 Mitä tilannekuvalla tarkoitetaan

Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekuvan kokoamisesta on sovittu elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteisessä strategiassa yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi (2006). Tilannekuvaan on koottu mahdollisimman kattavaa ja luotettavaa tietoa yrityksiin kohdistuvista ja niitä hyödyntävistä rikoksista, rikollisuuskehityksestä ja rikosten aiheuttamista kustannuksista. Tilannekuva sisältää tietoa yrityksiin kohdistuvista lähitulevaisuuden rikosuhkista sekä tunnistaa rikostorjunnan prioriteetteja ja toimenpidetarpeita. **Tilannekuvan lähdeluetteloon on otettu myös yritysten rikostorjuntaa tukevaa ohjeistusta ja aineistoihin johtavia verkkolinkkejä.**

Kun strategisena tavoitteena on haitalliseksi katsotun kehityksen estäminen ennalta, tilannekuvan tavoitteena on tunnistaa vielä uhkan asteella olevia ilmiöitä ja niiden toteutumista helpottavia haavoittuvuuksia sekä arvioida riskejä. Jo toteutuneisiin ongelmiin puuttumiseksi tilannekuva arvioi ongelmien laajuutta, ominaisuuksia ja kustannuksia oikeiden vastatoimien löytämiseksi.

1.2 Tilannekuvatyön toteuttaminen ja menetelmät

Tilannearvion kokoamisesta on vastannut Keskusrikospoliisi. Aineiston tuottamiseen ja sisällön muokkaamiseen tilannekuvatyöryhmässä ovat osallistuneet Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Finanssialan Keskusliitto, Finnsecurity ry, Huoltovarmuuskeskus, Keskuskauppakamari, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Kaupan liitto, Suomen Yrittäjät ja Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry, AKAVA ry, Finanssivalvonta sekä Keskusrikospoliisin eri yksiköiden lisäksi Suojelupoliisi, sisäasiainministeriön pelastusosasto, Helsingin ja Oulun poliisilaitokset, Talousrikostorjunnan tukiyksikkö, Tullihallitus ja Harmaan talouden selvitysyksikkö. Yhteistyöverkostoa täydennetään tarvittaessa.

Tilannekuvan aineisto on koottu tilannekuvatyöryhmässä edustettuina olevilta osapuolilta.¹ Aineisto analysoitiin laadullisia, aineistolähtöisiä menetelmiä käyttäen.²

¹ Raportissa esitetyt alakohtaiset tiedot perustuvat osapuolten toimittamaan aineistoon, eikä tällaisiin tietoihin ole erikseen viitattu. Tutkimuksista tai selvityksistä peräisin olevan tiedon lähteistä on tarkempaa tietoa tekstissä tai alaviitteissä.

² Toteutuksessa sovellettiin muun muassa Europolin Organised Crime Threat Assessment -työtä varten kehitettyjä ke-ruupohjia rikollisen toiminnan ominaisuuksien ja vaarallisuuden arvioimiseksi.

18.10.2011

2 Henkilöturvallisuutta vaarantava rikollisuus

Asiakkaisiin, henkilökuntaan, avainhenkilöihin ja yhteistyökumppaneihin kohdistuvat rikokset sekä työntekijöiden ja yhteistyökumppanien aiheuttamat rikosuhat

Henkilöstöä on tarpeen suojata rikosriskejä vastaan, mutta henkilöstöön kuuluva voi myös olla osallisena yritykseen kohdistuvassa väärinkäytöksessä tai rikoksessa.

Työssä kohdattavaa väkivaltaa ja uhkailua Suomessa koskevaa tietoa on jonkin verran saatavissa aika ajoin toteutettavista uhritutkimuksista sekä yritysten rikosturvallisuutta koskevista selvityksistä. **Törkeä väkivalta on työpaikoilla harvinaista.** Vuoden 2002 kesäkuusta vuoden 2010 kesäkuuhun Suomessa surmattiin työssä 18 henkilöä, keskimäärin kaksi vuodessa. Heistä 40 prosenttia oli kolmen työpaikalla tehdyn joukkomurhan uhreja. Pääosa muista toimi julkisen sektorin palvelutehtävissä, joissa väkivallan uhka korostuu (poliisi, koulukotiohjaaja, vanginvartija).³

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvitysten mukaan poliisin tietoon on viime vuosina tullut vuosittain 2 500–3 000 asiakaspalvelutilanteissa tapahtunutta pahoinpitelyrikosta, törkeiksi niistä on kirjattu 100–150.⁴ Vuonna 2010 ensi kertaa Suomessa toteutetussa kansallisessa yritysuhritutkimuksessa kaupan ja teollisuuden toimipaikat kertoivat ilmoittaneensa poliisille noin kolmasosan kaikista työntekijään kohdistuneista väkivallanteoista ja uhkauksista. Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten kokonaismäärä lisääntyi huomattavasti (21 %) vuoden 2011 alkupuoliskolla edellisen vuoden vastaavaan aikaan verraten. Kasvu koostuu lähinnä perheväkivaltatapauksista ja johtunee ainakin virallisen syytteen alaisten lievien pahoinpitelyrikosten piiriä laajentaneista lainsäädännön muutoksista ja poliisin uusista ohjeista perheväkivallan ilmitulon lisäämiseksi.

Tuoreimmat kyselytutkimustiedot viittaavat siihen, että työpaikoilla koetun väkivallan määrä ei ole viime vuosina ainakaan vähentynyt. Kaupan alalta raportoidaan 2011 väkivalta- ja häiriökäyttäytymistilanteiden selvää lisääntymistä, joka johtunee raha-automaattipelien ikärajan nostamisesta ja myymälävarkauksiin liittyvien tilanteiden lisääntymisestä.

Työ- ja elinkeinoministeriön uusimman työolobarometrin mukaan työssä koetun väkivallan määrä on lievästi lisääntynyt vuodesta 2008. Kaikkiaan väkivallan tai sen uhkan kohteeksi oli kalenterivuoden aikana joutunut seitsemän prosenttia palkansaajista (vuonna 2009 9 %, 2008 7 %). Kansallisen 2010 yritysuhritutkimuksen mukaan 20 prosenttia kaupan toimipaikoista ja viisi prosenttia teollisuuden toimipaikoista ilmoitti työntekijöihinsä kohdistuneen väkivalta- tai uhkausrikkoksia tarkasteluvuoden aikana. Molemmilla toimialoilla pääosa teoista oli jäänyt uhkailun asteelle, fyysisiä vammoja uhrille oli aiheutunut yhdeksässä prosentissa kauppojen ja 23 prosentissa teollisuuden tapauksista.⁵

³ Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, henkirikosseuranta; ei sisällä ulkomailla työtehtävissä surmattuja suomalaisia; määrä on työtehtävissä surmattujen vähimmäismäärä, järjestelmä ei anna luotettavia tietoja muualla kuin työpaikallaan surmatuista.

⁴ Rikollisuustilanne 2009. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. OPTL:n tutkimuksia 250.

⁵ Salmi Venla, Lehti Martti, Keinänen Anssi: Kauppa ja teollisuus rikosten kohteena. Vuoden 2010 yritysuhritutkimuksen tuloksia. OPTL:n tutkimuksia 254. Helsinki 2011. Vuoden 2010 kansallinen yritysuhritutkimus mahdollistaa periaatteessa kansainväliset vertailut henkilöstöön kohdistuvien väkivaltarikosten yleisyydestä kaupan alalla ja teollisuudessa. Tosin tuoreita vertailukelpoisia tutkimuksia Euroopasta on vain Alankomaista, Isosta Britanniaista ja Virossa. Kaupan alalla suomalainen erityispiirre mainittuihin kolmeen maahan nähden näyttäisi olevan päihtyneiden henkilöiden aiheuttamien häiriöiden ja väkivallanteokojen yleisyys. Peräti 45 prosenttia suomalaisista vähittäiskaupan toimipaikoista il-

18.10.2011

Varsinkin naiset vaikuttaisivat 2000-luvulla kokeneen yhä enemmän väkivaltaa työpaikoillaan, mutta työpaikkaväkivallan kasvu näyttää hidastuneen viime vuosina. Uusimman kansallisen uhritutkimuksen mukaan runsaat viisi prosenttia aikuisesta naisväestöstä oli joutunut työpaikkaväkivallan uhriksi vuoden 2008 aikana (2005 noin 4 %). Miesten väkivaltariski oli huomattavasti alhaisempi (2 %) ja pysynyt ennallaan. Pääosa väkivallasta oli uhkailua ja uhkaavia tilanteita. Pahoinpitelyrikoksen uhriksi työssään oli vuoden 2008 aikana joutunut runsaat kaksi prosenttia aikuisista naisista ja vajaa prosentti miehistä.⁶ Suurin riski joutua työpaikkaväkivallan uhriksi oli terveyden- ja sairaanhoidon ammattiteissa, myös kokonaisriskin kasvu johtui lähes kokonaan tästä toimialasta.⁷

Helsingin seudun kauppakamarin 2010 teettämän tutkimuksen⁸ mukaan yli kuudesosa pääkaupunkiseudun yrityksistä arvioi, että henkilökuntaan kohdistunut rikollisuus on lisääntynyt kahden viikoksi kuluneen vuoden aikana, eniten (26 %) palvelualan yrityksissä. Henkilökuntaan kohdistuvaa uhkailua ja väkivaltaa pidetään yleisimpänä palvelualalla ja se koetaan erityisesti yksityiskentelyyn liittyvänä häiritseväksi tekijänä. Kansallisen 2010 yritysuhritutkimuksen mukaan pitkä aukioloaika, ilta- aukiolo ja suuri asiakasmäärä nostavat rikosriskiä kaupan toimipaikoissa. Ympäristössä ilmenevällä häiriökäyttäytymisellä on yritysuhritutkimuksen mukaan vahva yhteys toimipaikkojen kokemaan rikollisuuteen.

Myös yksityisellä turvallisuusalalla kohdattava väkivalta näyttää olevan kasvussa. Alalta saatavissa olevien tilastojen mukaan väkivaltatilanteita oli toimialalla vuonna 2009 noin kaksi kertaa niin paljon kuin vuonna 2005 ja niiden määrä ylittää vuonna 2011 vuoden 2009 tason. Kasvu on keskitynyt julkisen liikenteen asemille ja kulkuvälineisiin, ravintoloihin ja kauppakeskuksiin. Kaiken kaikkiaan yksityisellä sektorilla työpaikkaväkivaltaa esiintyy lähinnä asiakaspalvelutehtävissä.⁹

Yleisellä paikalla liikekeskuksessa tapahtuneeksi kirjatut poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset ovat vähentyneet vuosituhannen vaihteesta lähtien tasaisesti, vuodesta 2001 vuoteen 2010 lähes 60 prosenttia. Vartiointitoiminnan vaikutuksista ja myös päihderiippuvaisten osuudesta väkivaltaan kertonee se, että myös yleisillä paikoilla liikekeskuksissa tapahtuneiden pahoinpitelyrikosten osuus kaikista pahoinpitelyrikoksista on jatkuvasti pienentynyt, vuoden 2000 kahdeksasta prosentista vuoden 2010 2,5 prosenttiin.

Poliisin tietoon tulee vuosittain 300–500 liikeyrityksiin tai liikkeenharjoittajiin kohdistunutta ryöstörikosta. Määrä vastaa varsin hyvin loppuun vietyjen liikeryöstöjen määrää, mutta ryöstöyrityksistä poliisille ilmoitetaan harvoin. Liikeryöstöistä pääosa kohdistuu kioskeihin, elintarvikeliikkeisiin ja grillikioskeihin, vajaan 10 prosentissa työntekijä saa lääkärin hoitoa vaativia vammoja. Työtehtävissä ryöstörikoksen uhriksi joutuvat tyypillisimmin elintarvikeliikkeiden kassoilla ja kioskeissa

moitti ongelmasta, muissa maissa osuus jäi alle 20 prosenttiin. Väkivaltarikoksia (uhkailu mukaan lukien) suomalaisten kauppajen henkilöstöön oli kohdistunut yhtä paljon kuin Englannissa, mutta selvästi useammin kuin Alankomaissa, Skotlannissa tai Virossa. Suomalaisten teollisuuslaitosten henkilöstöön väkivaltarikoksia oli kohdistunut sen sijaan harvemmin kuin vertailumaissa.

⁶ Prosenttiosuuksien pohjana on koko 15–75-vuotias väestö, työelämässä olevista miehistä ja naisista prosenttiosuudet ovat huomattavasti suuremmat; tämä selittää osin myös työolobarometrin korkeammat osuudet, niissä pohjana on palkansaajaväestö.

⁷ Sirén Reino, Aaltonen Mikko, Kääriäinen Juha: Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980–2009. OPTL:n tutkimustiedonantoja 103. Helsinki 2010.

⁸ Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010. N=309 Helsingin seudulla toimivaa yritystä. Helsingin seudun kauppakamari, 2010.

⁹ Kasvu ei selity yksinomaan alan volyymin kasvulla. Yksityisen sektorin työpaikkaväkivallasta ks. Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta. Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari, huhtikuu 2008.

18.10.2011

työskentelevät naiset. Rikolliset toimivat yleensä yksin ja päihtyneinä. Pääosa rikoksista tehdään sulkemisaikaan tai öisin, erityisen riskialttiita ovat pienet yhden tai kahden työntekijän yksiköt.¹⁰

Kansallisen 2010 yritysuhritutkimuksen mukaan kaksi prosenttia vähittäiskaupan toimipaikoista ja 0,2 prosenttia teollisuuslaitoksista oli joutunut tarkasteluvuoden aikana ryöstörikoksen kohteeksi. Osuudet olivat Suomessa pienemmät kuin Englannissa tai Virossa (kummassakin 6 %), mutta kauppoihin kohdistuneet ryöstöt olivat Suomessa keskimäärin törkeämpiä kuin Englannissa. Suomessa rikoksista 48 prosenttia oli aseellisia, Englannissa 28 prosenttia.

Avainhenkilöiden uhkailu näyttää erityisesti suuremmissa yrityksissä olevan suhteellisen yleistä ja lisääntyneen selvästi vuodesta 2005 vuoteen 2008. Yrityksen avainhenkilöön kohdistuva rikos, onnettomuus tai rikosepäily vaikeuttaa yrityksen toimintaa ja voi vaikuttaa kielteisesti yrityksen maineeseen.¹¹

Työntekijät voivat myös syyllistyä rikoksiin työnantajaansa tai tämän asiakkaita kohtaan. Helsingin seudun kauppakamarin 2010 teettämän tutkimuksen¹² mukaan joka neljännessä pääkaupunkiseudun yrityksessä on tapahtunut sisäisiä väärinkäytöksiä kahden viimeisen vuoden aikana. Kansallisessa 2010 yritysuhritutkimuksessa vain muutama prosentti vastaajista ilmoitti yritykseen kohdistuneen työntekijän tai yhteistyökumppanin rikoksia. Haastatteluissa tuotiin kuitenkin esiin, että työntekijöiden tai yhteistyökumppanien tekemiä rikoksia oli usein vaikea havaita ja arveltiin, että vain osa niistä havaitaan yrityksissä.

Sisäiset väärinkäytökset aiheuttavat yrityksille huomattavaa taloudellista haittaa, heikentävät niiden kilpailukykyä ja vaarantavat yrityksen maineen. Työntekijän omia taloudellisia ongelmia pidetään yleisimpänä syynä sisäisiin väärinkäytöksiin, mutta niiden taustalla esiintyy myös katkeroitumista ja kostoja sekä päihde-, huume- tai mielenterveysongelmia.¹³

Etenkin suurimittaisten rikosten valmistelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään usein yritystoimintaa sekä sen laillisia rakenteita ja henkilöstöä. Järjestäytyneet rikollisryhmät käyttävät henkilöturvallisuuden puutteita monin eri tavoin hyväkseen suunnitelmallisessa toiminnassaan. Henkilöturvallisuuden puutteiden kautta rikollisuus voi myös päästä tunkeutumaan syvälle yritystoiminnan rakenteisiin.¹⁴ Kansainvälisten havaintojen mukaan henkilöstön tekemät tai henkilöstön myötävaikutuksella toteutetut rikokset ovat yleistyneet. Yritysten palvelukseen on myös hakeuduttu rikollisessa tarkoituksessa, ja henkilöstöä on kiristetty tai painostettu mukaan rikolliseen toimintaan.

2.1 Toimenpiteitä henkilöturvallisuuden kehittämiseksi

Henkilöturvallisuus on koko yrityksen turvallisuuden perusta sikäläkin, että **ihmisten osaaminen ja asenne ratkaisee, missä määrin turvallisuustekniikoista ja turvallisuutta vahvistavista menetelyistä on hyötyä.** Työntekijöiden perehdyttämisessä ja koulutuksessa on tärkeää käsitellä uhkailu- ja väkivaltatilanteita ja opastaa henkilöstö suojamekanismeihin ja niiden käyttöön. Henkilöstölle on syytä selvittää, miten rikollisuus pyrkii hyödyntämään yrityksen laillista liiketoimintaa ja millä keinoin tätä voidaan estää ennalta. **Yhteistyökumppaneiden luotettavuuden varmistamiseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota.**

¹⁰ Lehti Martti: Ryöstörikoskatsaus 2007. OPTL:n tutkimustiedonantoja 83. Helsinki 2008.

¹¹ Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta.

¹² Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010.

¹³ Sama.

¹⁴ Järjestäytyneen rikollisuuden kyky käyttää hyväkseen laillista liiketoimintaa on tuotu esiin Europolin järjestäytyneen rikollisuuden tilanneraporteissa ja uhka-arvioissa useina viime vuosina.

18.10.2011

Henkilöstön ja myös yhteistyökumppanien tekemien rikosten ehkäisemisessä lain määrittelemissä puitteissa turvallisuus selvitykset sekä taustojen tarkistaminen rekrytointitilanteissa on tärkeää. Myös lainsäädännön mahdollistaman huumausainetestauksen merkitys kasvaa sekä työturvallisuuden että rikostorjunnan kannalta.¹⁵ Käytännössä on hyvä selvittää myös muiden alalla toimivien kokemuksia esimerkiksi yhteistyökumppaneista ja avainhenkilöehdokkaista.

Suojelupoliisi tekee yritysten henkilöstön rekrytointien yhteydessä työnhakijoiden taustoista lain määrittelemissä rajatuissa tapauksissa turvallisuus selvityksiä. Perusmuotoisen turvallisuus selvityksen tekemistä voivat pyytää turvallisuus selvitysmenettelyyn hakeutuneet yritykset ja yhteisöt, joita on tällä hetkellä noin 150. Yhteistä näille on se, että niillä on hallussaan tietoa, jonka päätyminen väärin käsiin voisi vahingoittaa esimerkiksi Suomen sisäistä tai ulkoista turvallisuutta, julkista taloutta tai huomattavan arvokasta yksityistä liikesalaisuutta. Vuoden 2011 elokuun loppuun mennessä yrityksistä tai yhteisöistä työtä hakevista henkilöstä oli tehty noin 11 200 perusmuotoista turvallisuus selvitystä. Näistä 156:n rekisteritiedoista ilmeni jotain niin merkittävää, että se annettiin työnantajalle tiedoksi.

Taustaselvitysten hyödyntämistä vaikeuttaa tietyillä aloilla pula ammattitaitoisesta työvoimasta: osaavista työntekijöistä joudutaan entistä useammin kilpailemaan esimerkiksi kuljetusalalla, johon kohdistuneissa huomattavimmissa rikoksissa yritysten sisäistä tietoa on hyödynnetty merkittävässä määrin. Ulkomaisen työvoiman taustojen selvittäminen ei ole usein edes mahdollista.

Rekrytoinnilla ja henkilöstöpolitiikalla voidaan vaikuttaa merkittävästi yritysten rikosturvallisuuteen. Onnistunut henkilöstöpolitiikka, kuten henkilöstön sitouttaminen, yhteistyö ja vaihtuvuuden välttäminen, luo hyvää työilmapiiriä, motivoi turvallisuutta tukevien toimintamallien noudattamiseen ja vähentää halukkuutta käyttää työnantajayritystä laittomiin tarkoituksiin.

Yhteistyökumppanien luotettavuus tulisi voida varmistaa mahdollisimman kattavasti.¹⁶ Alihankkijat ja vuokratut työntekijät toimivat usein yrityksen tiloissa ja saavat haltuunsa yritystä koskevaa luotettavuus taitoa. Alihankinta ja työntekijöiden vuokraus ovat yhä useammin kansainvälistä toimintaa, ja **yrityksen tiloissa työskentelevien henkilöllisyydestä ja työsopimuksista varmistuminen on yhä tärkeämpää sekä yrityksen oman turvallisuuden että harmaan talouden torjunnan kannalta.** Pääkaupunkiseudulla on alkuvuodesta 2011 tutkittu laajaa siivousalan talousrikoskokoelaisuutta, jossa on alihankintayhtiöitä ja tekaistuja kuitteja hyödyntäen peitetty pimeää palkanmaksua. Useat palveluja käyttäneet yritykset eivät tieneet, keitä heidän tiloissaan työskentelee. **Erityisesti kansainvälisissä työvoiman vuokraustilanteissa on syytä tunnistaa työperäisen hyväksikäytön, kuten kiskonnantapaisen työsyryjännän, tai jopa ihmiskaupan riski¹⁷.**

Erityisesti turvallisuusalan palveluja ostaessaan yritysten on syytä varmistua siitä, että tehtäviin tarvittavat valtuudet ja viranomaisluvut ovat palveluntarjoajalla ja työn suorittajilla voimassa. **Yhteistyötä turvallisuusalan yritysten ja eri viranomaisten kesken on syytä tiivistää ja kehittää eteenpäin.** Viranomaisten ja turvallisuusalan yritysten yhteistyön tulee tukea erityisesti henkilöstön rekrytointiprosesseja, henkilöstön koulutusta ja sisäistä valvontaa rikollisuuteen kytkettyjen henkilöiden rekrytoitumisen ehkäisemiseksi.

¹⁵ Avainhenkilöriskit. Ohjeita Avainhenkilöriskien hallintaan 2006. Keskuskauppakamari.

¹⁶ Ks. kaupallinen palvelu yhteistyökumppanin luotettavuuden tarkistamiseksi esim. Kauppalehti ePortti.

¹⁷ Ks. Kansallisen ihmiskaupparaportoinnin kertomus 2010. Ihmiskauppa ja siihen liittyvät ilmiöt sekä ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen Suomessa. Vähemmistövaltuutettu, Helsinki 2010.

18.10.2011

Yrityksille tärkeän tiedon suojaamisessa on syytä ottaa huomioon myös kiello ilmaista ja käyttää hyödykseen työnantajan ammatti- ja liikesalaisuuksia etenkin avaintehtäviä hoitavien henkilöiden kohdalla. Salassapitoon ja muuhun tietoturvaluuteen liittyvät näkökohdat on syytä käsitellä aina myös työsuhteen päättyessä. Avainhenkilöihin kohdistuviin riskeihin voidaan vaikuttaa muun muassa varamiesjärjestelmällä. Yrityksen henkilötietojen suojaaminen (myös julkisissa rekistereissä) on erittäin tärkeää.¹⁸ Kansalliseen 2010 yritysuhritutkimukseen haastatellun mukaan esimerkiksi yrityssalaisuuksia "ei pääasiassa viedä (tieto)murtojen vaan hölmöyden kautta, koska me ollaan niin avoimia ja sinisilmäisiä". On paikallaan havaita, että **nykyinen tietoturvamalli ei tue taitavasti tehdyn tietokaappauksen havainnointia. Esimerkiksi kansallisessa yritysuhritutkimuksessa kysytyt tietoturvaluuteen edistävät menettelyt eivät pelkästään ole riittäviä sen enempää estämään kuin havaitsemaan yritysvalvontaan kaltaista tietokaappausta.**

Sekä ulkopuolisten että oman henkilöstön tekemien rikosten torjunnassa jatkuva seuranta ja valvontajärjestelmien kehittäminen on olennaista. Suurissakin työyksiköissä, joissa liikkuu runsaasti väkeä, rikosturvaluuteen voidaan tukea yhteisten pelisääntöjen noudattamisella (esimerkiksi henkilökunta- ja vierailijakorttien esilläpito). Sisäisiä väärinkäytöksiä voidaan ehkäistä myös henkilökunnan ohjeistuksella ja varhaisella puuttumisella epäilyihin tapauksiin. **Yrityksen sisäisen valvonnan järjestelyt vaikuttavat ratkaisevasti sisäisten väärinkäytösten ilmituloasteeseen, joka on kansallisen 2010 yritysuhritutkimuksen mukaan alhainen.**

3 Toimitila- ja materiaaliturvallisuutta vaarantava rikollisuus

Toimipaikkoihin, työskentelyyn sekä materiaaliin kohdistuva rikollisuus

Helsingin seudun kauppakamarin 2010 teettämän tutkimuksen¹⁹ mukaan yli neljäsosa pääkaupunki-seudun yrityksistä arvioi, että yritykseen kohdistunut omaisuusrikollisuus oli lisääntynyt viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana. Tyypillisimmät rikokset olivat näpistyksiä ja varkauksia sekä ilkivaltaa ja tuhoamista.

Poliisin tietoon²⁰ tulleet liiketiloihin kohdistuneet murtovarkaudet ja niiden yritykset ovat vähentyneet vuosituhannen vaihteen noin 10 000:sta vuoden 2010 noin 4 100:aan. Yrityksille maksetut murto- ja varkausvakuutuskorvaukset ovat jälleen kääntyneet hieman laskuun.

Kaupan alalla myymälävarkaudet ovat suuri ongelma. Kansallisessa 2010 yritysuhritutkimuksessa puolet kaupan toimipaikoista oli joutunut asiakkaan tekemän varkauden kohteeksi, ja varkauksista koitui peräti 44 prosenttia toimialan rikoskustannuksista. Murron tai sen yrityksen kohteena oli ollut 11 prosenttia kaupan toimipaikoista, ryöstön kohteena kaksi prosenttia. Eräät kauppaketjut ovat laskeneet, että tapaukset ovat lisääntyneet 2011 alkuvuonna noin viidenneksen edellisvuoden vastaavaan aikaan verrattuna.

Myymälöihin kohdistuneiden varkaus- ja näpistysrikosten ja niiden yritysten osuus kaikista poliisin tietoon tulleista varkausrikoksista ja niiden yrityksistä (törkeä varkaus, varkaus, näpistys) on tasai-

¹⁸ Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta.

¹⁹ Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010.

²⁰ Kansallisen 2010 yritysuhritutkimuksen mukaan 30–40 % kaupan ja teollisuuden toimipaikkoihin kohdistuneista varkausrikoksista ilmoitetaan poliisille.

18.10.2011

sesti noussut 2000-luvun alun noin 20 prosentista vuosien 2009–2010 36 prosenttiin.²¹ Poliisin tietoon tulleet rikokset ovat kuitenkin vain pieni osa myymälöihin kohdistuvista rikoksista. Samalla kaikkien varkausrikosten kokonaismäärä on laskenut vuosituhannen vaihteen noin 180 000:sta alle 150 000:n. Etenkin näpistysten lukumäärä on kuitenkin kasvussa.

Merkittävä osa myymälävarkauksista ja näpistyksistä on nykyisin laajamittaista ja suunnitelmallista sarjarikollisuutta, jota tekevät useimmiten ulkomailta saapuneet tilauksesta toimivat ammattimaiset rikollisryhmät. Etenkin suurimpien myymälävarkauksien tekijöiksi paljastuu lähes poikkeuksetta ulkomaalaisia rikollisryhmiä. Etenkin Virosta, Liettuasta, Puolasta ja Romaniasta saapuvat ammattimaiset omaisuusrikolliset tekevät nopeasti paikasta toiseen liikkuen sarjamaisia tilauksiin perustuvia omaisuusrikoksia. Ulkomaalaisten osuus kaikista törkeistä varkauksista epäillyistä on noussut 15 prosentin tienoilta vuonna 2007 noin 40 prosenttiin vuosina 2009–2010. Rakennustyömaihin kohdistuneiden omaisuusrikosten perusteella on vahvasti epäiltävissä, että rikolliset hyödyntävät työmaiden sisäistä tietoa ja löytävät siten kohteensa hankalistakin paikoista.

Suurimman osan näpistyksistä tekevät kuitenkin suomalaisrikolliset. Kaupan taholla on tuotu esiin, että sakan muuntorangaistuksen poistaminen on lisännyt tietoisuutta myymälävarkauksien seuraamusten vähäisyydestä ja siten osaltaan lisännyt näpistyksiä. Kaupan poliisille ilmoittamien näpistysten määrä on uudistuksen jälkeen selvästi lisääntynyt. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen²² mukaan uudistuksella ei kuitenkaan ole ollut vaikutusta varattomien henkilöiden rikosalttiuteen. Yli 20 päivän sakkojuttuja on käräjäoikeuksissakin käsitelty entistä enemmän. Kehityksen takana olevia tekijöitä selvitetään edelleen. Kaupan alaan kohdistuvat maksuvälinerikokset ja tilauspetokset ovat lisääntyneet tuntuvasti (ks. luku 5).

Anastettavaksi valitaan varsinkin suhteellisen kalliita, haluttuja ja pienikokoisia tuotteita, kuten pienelektroniikkaa. Tyypillisiä näpistyskohteita ovat myös elintarvikkeet, alkoholi, vaatteet ja polttoaineet. **Hyvin suunniteltu ja huolellisesti toteutettu tuotesuojaus vähentää varkausriskiä.**

Pienmyymälöihin ja kioskeihin tehdään varkauksia usein ryhmässä, jonka yksi jäsen toteuttaa anastuksen samalla kun myyjän huomio kiinnitetään toiseen yleensä ulkomaalaistaustaisen joukon jäseniin. Poliisin tiedossa on myös suomalaisia, suunnitelmallisesti omaisuusrikoksia tekeviä ryhmiä, jotka kykenevät hyötymään pienistäkin kohteista, kuten kioskeista. Nämä ryhmät ovat valmiita kovaan väkivaltaan ja hankkivat etukäteistietoa kohteistaan. Sekä suomalaiset että ulkomaalaiset ammattirikolliset osaavat myös ohittaa turvajärjestelyjä nopeasti uusiutuvilla teknisillä ratkaisuilla.

Suomessa käyvät ulkomaalaiset rikolliset tekevät tilauksesta usein suuria vahinkoja aiheuttavia röhkeitä ja suunnitelmallisia "iske ja pakene" -tyyppisiä omaisuusrikoksia. Varkaudet kohdistuvat mm. rakennustyömailla²³ säilytettäviin arvokkaisiin työkaluihin, koneisiin ja materiaaleihin sekä arvoautojen varustuksiin ja huoltolaitteisiin. Myös sarjamaiset perämoottori- ja venetarvikevarkaudet sekä asunto- ja kodinkone- ja elektroniikkaliikemurrot ovat näille rikollisryhmille tyypillisiä. Raha ja tieto kiinnostavat näitä rikollisia yhä useammin, joten **toimistotilojen sekä maksutietojen ja niitä sisältävän välineistön suojaamiseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota.**

²¹ Luku ei sisällä välttämättä kaikkia poliisin tietoon tulleita myymälöihin kohdistuneita varkausrikoksia, koska teontarckenne ei tule kaikissa tapauksissa kirjatuksi. Teontarckenne on rikosilmoituksen kirjaukseen liitettävä esimerkiksi rikoksen tekotapaa tai muuta ominaisuutta kuvaava lisätieto, jonka perusteella tapaukset voidaan poimia tarvittaessa esiin.

²² Hinkkanen Ville: Sakan muuntorangaistuksen vähentämisen vaikutukset. OPTL:n verkkokatsauksia 16/2010. Helsinki 2010.

²³ Finanssialan Keskusliitto julkaissut ohjeen omaisuusrikosturvallisuudesta rakennustyömailla, 2011.

18.10.2011

Pankkeihin ja arvokuljetuksiin kohdistuneet kansainvälisten rikollisryhmien tekemät erityisen väkivaltaiset ryöstöt ovat yleistyneet Euroopassa viime vuosina. Myös Suomessa on tehty ja suunniteltu arvokuljetuksiin kohdistuneita ryöstöjä, joskin kaikki toteutetut tapaukset on selvitetty ja suunnitelluvaiheessa olleet estetty. Yritysten on syytä ottaa uhka huomioon rahahuoltoon suunnitelluissa ja henkilöstöä rekrytoidessaan. Pankkiryöstöjen määrä on Suomessa pysynyt alhaisena - toisin kuin esimerkiksi Tanskassa. Hallitusohjelmaan kirjattu vakavimpien rikosten valmistelun kriminalisointi on erittäin tärkeää, jotta tällaiset rikokset voidaan estää tehokkaasti ennalta.

Logistiikka-ala on erityisen altis suunnitelmalliselle kansainväliselle järjestäytyneelle rikollisuudelle sekä kohteena että välineenä (ks. luku 5). Logistiikkatoimintoihin kohdistuu sekä pieniä, monesti sarjamaisia anastuksia että suuria, tavaraeriin, ajoneuvoon ja lastiin, kalustoon tai terminaaleihin kohdistuvia varkausrikoksia sekä petoksia.

Osa suurpaloista on tuhopolttoja, osa saa alkunsa muun muassa huolimattomuudesta. Pelastuslain uudistuksen (2011) myötä poliisi tutkii palot, jotka ovat johtaneet kuolemaan, vakavaan loukkaantumiseen tai suurpalon mittaluokan täyttävään omaisuusvahinkoon.

Poliisille ilmoitettujen vahingontekojen määrä on ollut vuoden 2008 huippulukujen jälkeen laskussa. Liikekeskuksiin kohdistuneiden vahingontekojen lukumäärä on laskenut selvästi: vuosittain alun noin 4 000 tapauksesta alle 1 400 tapauksen vuonna 2010. Liikekeskusten tehokas vartiointi selittää paljolti tätä kehitystä. Kansallisessa 2010 yritysuhritutkimuksessa 15 prosenttia kaupan ja viisi prosenttia teollisuuden toimipaikoista kertoi joutuneensa vahingonteon kohteeksi tarkasteluvuoden aikana.

3.1 Toimenpiteitä toimitila- ja materiaaliturvallisuuden lisäämiseksi

Rikollisuuden torjunnan tarpeet on syytä ottaa huomioon alakohtaisissa toimintatavoissa kokonaisuutena ja pitää huoli toimintatapojen aktiivisesta päivittäisestä. Rikostekojen merkitys on syytä arvioida ja turvallisuusjohtamista vahvistaa. **Erityisen tärkeää on aktiivinen tiedonvaihto ammattirikollisuuden toimintamahdollisuuksien vähentämiseksi. Tässä on syytä ottaa huomioon Poliisilain 43 §:ään kirjatut mahdollisuudet salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen.**

Henkilöturvallisuus (ks. luku 2) tukee toimitila- ja materiaaliturvallisuutta. Henkilöstön kulkuvat soveltuvat hyvin asiattoman liikkumisen estämiseen ja hävikin vähentämiseen. Toimitilaturvallisuus vaikuttaa olennaisesti myös muihin turvallisuuden osa-alueisiin, ja erityistä huomiota on syytä kiinnittää toimenpiteiden kokonaisuuden hallintaan. Tämä edellyttää suunnittelua ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia. Omaisuuden suojaamisen ja tietoturvallisuuden toimintatavat on syytä sisällyttää myös yhteistyösopimuksiin.

On syytä huolehtia erityisesti siitä, että tekniset suojausjärjestelmät ovat toiminnassa ja henkilökunta tietää, miten niitä käytetään. Esimerkiksi rikosilmoitinjärjestelmästä on hyötyä sekä rikosten torjumisessa että vahinkojen rajaamisessa.

Rikosilmoitinjärjestelmän lisäksi tulee huomioida rakenteellinen suojaus ja sähköiset valvontajärjestelmät.²⁴ Kiinteistöprosessien kokonaisvaltaista hallintaa tukevan kiinteistöjen eri tietojärjestelmien integraatio voi tuoda uutta tehoa myös kohdevalvontaan. Kiinteistöjen turvallisuudessa lisä-

²⁴ Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta. Kameravalvonnasta ks. Kameravalvontaopas. Julkaisseet Turva-alan yrittäjät ry ja Poliisihallitus, 2011.

18.10.2011

huomiota tulisi kiinnittää mm. valvontajärjestelmien testaukseen, kiinteistöjen ja tilojen eriyttämiseen ja rajaamiseen (esim. aidat) sekä vierailuja koskevaan ohjeistukseen.

4 Tietoturvallisuutta vaarantava rikollisuus

Yrityksen ja asiakkaan tietoihin kohdistuva rikollisuus

Yritysten tietopääoman kaappaamiseen tähtäävien (havaittujen) hyökkäysten määrä on edelleen kasvanut. Suomessa luvut ovat niin pieniä, ettei johtopäätöksiä trendistä voida perustellusti tehdä. Luotettavaa tietoa ei ole myöskään siitä, johtuuko havaintojen lisääntyminen Suomessa havainnointiedellytysten parantumisesta, ilmoituskynnyksen laskemisesta, hyökkäysten yleistymisestä vai tilastointitavoista. Tietoturvaluottelu-yhteisön tietojen ja ulkomaisen rikostiedustelutiedon perusteella hyökkäysten määrä on kuitenkin selvästi kasvussa. Kansallisessa 2010 yritysuhritutkimuksessa tietojärjestelmähyökkäykset osoittautuivat yleisimmiksi teollisuuden toimipaikkoihin kohdistuviksi rikoksiksi: kahdeksan prosenttia toimipaikoista oli joutunut sellaisen kohteeksi tarkasteluvouden aikana.

Suurin osa havaituista tietokaappausyrityksistä on tehty tietoa keräävän haittaohjelman avulla. **Haittaohjelmien toimittamisessa organisaation sisäverkkoon nousee esille kaksi tekotapaa: sähköposti sekä USB-muistiväline.**

USB-muistia joudutaan käyttämään lähinnä tunkeuduttaessa eristettyihin verkkoihin. Menetelmä ei ole erityisen kätevä. Se edellyttää ihmisen fyysistä läsnäoloa, mikä kasvattaa sekä tiedonkaappauksen toteutuskustannuksia että kiinnijäämisriskiä. Sähköpostitse lähetettävä haittaohjelma on aina tekijälle joustavampi. Myös kiinnijäämisriski ja kustannukset ovat silloin olennaisesti pienempiä.

Sähköpostitse lähetetyt tietoa kaappaavat haittaohjelmat kohdistetaan tarkasti valitulle joukalle vastaanottajia, jotta yrityksen roskapostisuodatus ei pystyisi tunnistamaan niitä. Viestin lähettäjäksi väärennetään joku vastaanottajan yhteistyökumppani – kuten keskeisen asiakkaan yhteyshenkilö, jotta vastaanottajan epäilyt eivät heräisi. Havaituissa tapauksissa tekstisisältö on vaikuttanut järkevältä ja viitannut johonkin ajankohtaiseen tapahtumaan niin, että vastaanottajalla ei ole ollut mitään perustetta epäillä viestin aitoutta. Viestin mukana on ollut liite, jonka avaaminen on perusteltu viestin tekstissä. Tällaisen liitteen voidaan väittää sisältävän tärkeitä muutoksia sopimukseen, korjauksia edellisen tapaamisen pöytäkirjaan tai jotain tietoa, jota vastaanottaja työssään tarvitsee.

Jos vastaanottaja avaa liitteen haavoittuvassa ympäristössä, liitteeksi naamioitu haittaohjelma käyttää hyväkseen liitteen lukemiseen käytetyn ohjelman haavoittuvuutta ja asentaa vastaanottajan koneelle tietoa keräävän haittaohjelman. Jotta käyttäjä ei huomaisi asennusta, haittaohjelma näyttää käyttäjälle myös toimistodokumentin. Hyökkääjä on ennen viestin lähettämistä varmistanut, ettei mikään markkinoilla oleva haittaohjelmavariantti tunnistaisi uutta haittaohjelmavarianttia. Näin haittaohjelma pääsee vapaasti toimimaan siinä Windows-ympäristössä, jossa käyttäjä lukee postinsa.

Haittaohjelmalla on pääsy kaikkeen siihen tietoon, mitä käyttäjä voi omilla oikeuksillaan koneellaan käsitellä. Siten haittaohjelma voi tallettaa näppäinpainalluksia, ottaa kaappauksia käyttäjän ruutunäkymistä ja kerätä talteen kaikki käyttäjän toimistodokumentit kaikilta niiltä levyiltä, jonne käyt-

18.10.2011

täjä pääsee ilman eri tunnistautumista. Mitä laajemmin haavoittuvalta työasemalta pääsee käyttäjän oikeuksin yrityksen tietoon käsiksi, sitä laajemmin hyökkääjäkin saa tietoa haltuunsa.

Kerätty tieto kuljetetaan verkosta ulos yleensä sisäverkosta käsin avatulla WWW-yhteydellä. Tällöin yrityksen palomuuuri ei tyypillisesti millään tavoin estä tiedon kuljettamista ulos.

Sähköpostissa sinänsä ei ole mitään sellaista suunnitteluvirhettä, joka tekisi siitä erityisen houkuttelevan välineen tiedonkaappauksiin. Sähköpostia hyödynnetään, koska kaikki yritykset vastaanottavat postia, mutta vain harva yritys on erottanut sähköpostin käsittely-ympäristön muun tietopääoman käsittelystä.

Sähköpostitse toteutetun tiedonkaappauksen onnistumiseksi on välttämätöntä, että jossakin kohdeorganisaation toimistodokumenttien lukuohjelmassa on ohjelmistohaavoittuvuus. Tietojenkäsittely-ympäristön on myös oltava sellainen, että käyttäjät pääsevät helposti kaikkeen tietoon käsiksi.

On syytä korostaa, että **vastaanottaja, joka avaa tällaisen liitteen, ei syyllisty laiminlyöntiin saati toimi harkitsemattomasti, sillä kaappausaineistot laaditaan hyvin huolellisesti. Puutteet ovat nykyisessä tietoturvamallissa, joka ei juuri suojaa henkilöstöä kohdistetuilta tietokaappauksilta.**

4.1 Huomioitavaa tietoturvallisuuden kehittämisessä

Kohdistettujen hyökkäysten toteuttaminen on taloudellisesti kannattavaa, koska kiinnijäämisriski ja toteuttamiskustannukset ovat pienet. Perussyy on nykyinen tietoturvamalli, joka mahdollistaa lähinnä vain tökerösti ja huomiota herättävästi toteutettujen mutta jokseenkin harmittomien hyökkäysten havaitsemisen ja torjumisen.

Organisaatio ei voi suojautua menestyksellisesti tietokaappauksilta, ellei yritys ymmärrä sekä omaa tietopääomaansa että siihen kohdistuvan uhan konkreettisia ilmenemismuotoja.

Tällä hetkellä tietorikokset tekee erityisen helpoksi puutteellinen tietojenkäsittely-ympäristön hallinta. Toimisto-ohjelmista (Acrobat Reader, MS Office), WWW-selaimista tai niiden apuohjelmista kirjastoineen on monissa yrityksissä käytössä tunnetusti haavoittuvia versioita, joiden kautta voi päästä erittäin helposti yrityksen toimistoverkkoon. **Jos yritys suojaa nykyisen tietoturvamallin mukaisesti tietonsa vain ulkomaailmalta, sisäverkkoon päässyt työkalu pystyy varsin vapaasti keräämään kaiken haluamansa tiedon.**

Oman tietopääomansa yritys voi tuntea vain itse. Sen sijaan yleisten hyökkäysvektoreiden tunnistamiseksi on saatavilla paljon tietoturvateollisuuden, muun tietoturvayhteisön sekä myös viranomaisen tuottamaa tietoa. Ohjelmistohaavoittuvuuksien tunnistamisessa ja korjaustiedon julkistamisessa erinomaista työtä tekee Viestintäviraston tietoturveysyksikkö CERT-FI²⁵, jonka haavoittuvuusinformaatio voi auttaa yrityksiä suuresti oman ympäristön suojaamisessa.²⁶ Tietojen suojaamistarpeen määrittämiseksi voidaan hyödyntää tietojen luokittelua ja elinkaaren hallintaa.

Jos yrityksen tietojenkäsittely-ympäristö on ulkoistettu, oman ympäristön ajantasaisuutta voidaan hallita erilaisin siviilioikeudellisin sopimuksin.

²⁵ Viestintävirasto. Tietoturvakatsaukset, CERT-FI. Eniten yhteydenottoja on vuosina 2010–2011 tehty haittaohjelmiin ja neuvontaan liittyen.

²⁶ Ks. myös valtiovarainministeriön julkishallinnon tietoturvallisuuden ohjaukseen tarkoitettu VAHTI-sivusto.

18.10.2011

Sähköisessä muodossa olevan tiedon fyysiseen suojaamiseen, tiedon syöttämisen suojaamiseen (PIN-koodit, salasanat), laitteiden ja tiedon käsittelyoikeuksiin sekä tietojenkäsittely-ympäristön haavoittuvuuksien toteamiseen ja nopeaan korjaamiseen on syytä kiinnittää erityisesti huomiota.

5 Tuotantoa ja toimintaa vaarantavat erityiset rikollisuuden alat

Tuotantoon ja toimintaan, kuten logistiikkaan, maksuliikenteeseen, taloushallintoon, ali-hankinta- ja sopimusjärjestelyihin sekä työvoiman vuokraamiseen liittyvä rikollisuus, terrorismi ja ääriliikkeisiin liittyvä rikollisuus

5.1 Talousrikollisuus, harmaa talous ja korruptio

Europol on järjestäytyneen rikollisuuden uhka-arvioissaan (OCTA) korostanut, että **rikolliset etenevät laillista liiketoimintaa hyödyntämällä ja erityisesti talous- ja petosrikollisuutta harjoittamalla osaksi yhteiskunnan laillisia rakenteita ja toimintoja**. Liiketoimintasektoreita tai niiden osia voi päätyä rikollisten määräysvaltaan esimerkiksi laittoman kilpailuedun ansiosta. **Erityisen riskialttiiksi aloiksi rikollisen hyödyntämisen kannalta Europol on maininnut ainakin kuljetusalan, finanssialan, kiinteistöalan, lakiasianpalvelut, lääkealan sekä tietoliikennealan.**²⁷

Järjestäytyneiden rikollisryhmien jäsenten yritystoiminta ja heidän yhteytensä talousrikollisuuteen ovat viime vuosina vahvistuneet ja monipuolistuneet. Talousrikosten osuus järjestäytyneeksi rikollisuudeksi luokitelluista rikosilmoituksista on kuitenkin viime aikoina pienentynyt. Vuonna 2010 **kirjatuista** järjestäytyneeksi rikollisuudeksi luokitelluista ilmoituksista noin 16 prosenttia ja alkuvuonna 2011 14 prosenttia (2009 noin 18 %) oli luokiteltu myös talousrikoksiksi. Vuoden 2010 lopussa **avoimista**²⁸ **olleista** järjestäytyneeksi rikollisuudeksi luokitelluista ilmoituksista (515) noin 34 prosentissa (175) (44 % vuoden 2009 lopussa) oli talousrikosluokittelu, ja kesäkuun lopussa 2011 avoimista ilmoituksista 31 prosenttia (119) oli talousrikosluokiteltu.

Yritystoiminta on rikollisjärjestöjen jäsenille tärkeä tapa hankkia vaikutusvaltaa ja tukea rikollista toimintaa. Suomessa ammattirikollisten käytettävissä on yhä enemmän asiantuntemusta, joka mahdollistaa yritysrajojen hyväksikäytön ja rikollisen rahan sekoittamisen lailliseen liiketoimintaan. Talousrikollisuuden rikollisvaikuttajat hyödyntävät paljon lyhyen elinkaaren yrityksiä mutta myös vakiintuneita ja hyvämaineisia yhtiöitä, jotka suojaavat rikollisia tehokkaasti ilmitulolta. Poliisin tietojen mukaan järjestäytyneen rikollisuuden vaikutuspiirissä olevia yrityksiä toimii erityisesti rakennus- ja siivousaloilla, ennen kaikkea työvoiman välittäjinä ja käyttäjinä sekä kuittikauppiaina ja rahanpesun välineinä. Myös ravintola- ja kuljetusalalla esiintyy rahanpesua ja yhteyksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Yhä useammat yritykset joutuvat järjestäytyneen rikollisuuden toimien kohteeksi ja kilpailemaan vääristyneissä olosuhteissa pimeitä työntekijöitä käyttävien yritysten kanssa. Suomen tärkeimmillä rikollisryhmillä on tiiviitä yhteistyösuhteita muun muassa Viron järjestäytyneeseen rikollisuuteen, jonka edustajat pystyvät toimittamaan esimerkiksi pimeää työvoimaa rikollisryhmien jäsenten ja yhteistyökumppanien harmaan talouden tarpeisiin. Esimerkiksi rakennusalalla ammatti-

²⁷ Ks. esim. Europol OCTA 2011.

²⁸ Järjestäytyneeseen rikollisuuteen todennäköisimmin liittyvien vaikeasti selvittävien pitkäkestoisten tapausten osuus korostuu avoimissa jutuissa.

18.10.2011

maisen tai järjestäytyneen rikollisuuden toiminta näkyy laajamittaisena aliurakointitoimintana, johon liittyy tulojen salausta, pimeän ulkomaisen työvoiman käyttöä ja pimeää palkanmaksua, eläke- ja sosiaaliturvamaksujen laiminlyömistä, kuittikauppaa ja tilauspetoksia. **Järjestäytyneiden rikollisryhmien jäsenet ovat tuoneet talousrikollisuuteen myös väkivaltaa ja sillä uhkaamista**, jota on kohdistettu etenkin alihankintaketjujen loppupään pienyritysten omistajiin ja verohallinnon henkilöstöön. **Väkivaltapotentiaaliaan rikolliset hyödyntävät myös perintätoiminnassa.** Harmaaseen talouteen liittyvä korruptiouhka on tiedustelutietojen mukaan ilmeinen ainakin rakennusteollisuudessa. **Yrityksiin tai henkilöihin kohdistuneet identiteettikaappaukset, identiteettien väärinkäyttö ja niihin liittyvät kiristämistapaukset ovat yleistyneet.**

Yritysten käsityksiä alansa harmaasta taloudesta on viimeksi laajasti selvitetty Eduskunnan tarkastusvaliokunnan 2010 julkaiseman harmaan talouden selvityksen²⁹ yhteydessä. Talonrakennus-, majoitus- ja ravitsemisalalan sekä kuljetusalan yrityksistä lähes puolet arvioi harmaan talouden lisääntyneen alallaan ainakin jonkin verran viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. **Harmaan talouden kilpailua vääristävää vaikutusta** piti merkittävänä tai erittäin merkittävänä 31 prosenttia kuljetusyrityksistä, 37 prosenttia rakennusalan yrityksistä ja 53 prosenttia majoitus- ja ravitsemisalalan yrityksistä. Vähintään kohtalaisena kilpailua vääristävää vaikutusta piti lähes 70 prosenttia rakennus- ja kuljetusyrityksistä ja 90 prosenttia majoitus- ja ravitsemisalalan yrityksistä.

Helsingin seudun kauppakamarin 2010 teettämässä tutkimuksessa lähes puolet pääkaupunkiseudun yrityksistä arvioi, että yrityksen maineeseen, toimintaan ja kilpailukykyyn kohdistuvat rikokset ovat lisääntyneet kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana.³⁰ **Kaksi kolmesta yrityksestä (kiinteistö- ja rakennusalalla 94 %) arvioi, että taloustaantuma lisäsi yrityksiin kohdistuvien ja niiden kilpailukykyyn vaikuttavien rikosten määrää.** Joka kymmenes yritys arvioi taantumun aiheuttaneen myös uusia väärinkäytösmuotoja.

Pimeä työnteko on Suomessa etenkin ulkomaille rekisteröityihin yrityksiin liittyvä ongelma. Kun ulkomaalainen työntekijä työskentelee Suomessa ulkomaisen työnantajan palveluksessa, ongelmia voi syntyä verotussäännösten tulkinnasta ja puutteellisesta valvonnasta. Myös ulkomaisen yrityksen velvoitteiden toteuttaminen ja veronperintä on usein haastavaa. Verovalvonnan kannalta työvoiman vuokraus on muun muassa ilmoitusvelvoitteiden ansiosta hieman paremmin valvottavissa kuin aliurakointityö. Aliurakointiin ei liity vastaavanlaisia työn suorittajan ja teettäjän ilmoitusvelvollisuuksia kuin vuokratyöhön. Viimeaikaisten selvitysten pohjalta on arvioitu että rakennusalan ulkomaalaisista työntekijöistä yli kaksi kolmasosaa työskentelee Suomessa siten, että heille maksetut palkat jäävät laillisesti tai laittomasti Suomen verotuksen ulottumattomiin.³¹

Lähetettyjen työntekijöiden työsuhteen ehdot ovat usein puutteellisia palkkauksen, työterveyshuollon ja sosiaalivakuuttamisen osalta ja useissa tapauksissa on epäilty myös kiskonnantapaista työsyrintää. Pimeää työvoimaa tulee jonkin verran myös EU:n ulkopuolisista maista, toistaiseksi vielä eniten lähialueilta, mutta myös Kaukoidästä. **Etenkin EU:n ulkopuolisista maista tulevien työntekijöiden kohdalla myös ihmiskaupan riski on huomionarvoinen.** Kiskonnantapaisena työsyri-

²⁹ Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tilaaman harmaata taloutta käsittelevän tutkimuksen loppuraportti. Toim. Harmaa Hirvi Oy. Kesäkuu 2010. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010.

³⁰ Taloustaantumun vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010. Tähän rikosryhmään luettiin mm. yrityksen maineen vahingoittaminen ja yrityksen toiminnan häiritseminen sekä petosrikollisuus ja harmaan talouden aiheuttama kilpailun vääristyminen.

³¹ Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous.

18.10.2011

jintänä tai työsyrrjintänä Suomessa tutkituissa rikosjutuissa on esiintynyt myös törkeää vapauden rajoittamista, väkivaltaa ja uhrien avuttoman aseman hyödyntämistä.³²

Pimeä työ aiheuttaa verotulojen menetysten lisäksi vahinkoa yrityksille ja markkinoille. Epäasianmukaiset työn tuotantorakenteet, yritysten velvoitteiden laiminlyönnit sekä normien ja säädösten noudattamisesta tinkiminen heikentävät alan muiden yritysten mahdollisuuksia toimia rehellisesti ja vääristävät kilpailua. Pimeä työ vaikuttaa yritysten palkkakustannuksiin ja houkuttelee rehellisiäkin yrittäjiä harmaalle alueelle. Menetyksiä koituu myös vakuutusyhtiöille, kun lakisääteiset vakuutukset laiminlyödään järjestelmällisesti tai maksujen perusteina olevat tiedot ovat perättömiä. Väärinkäytökset vaarantavat eläkevarojen riittävyyden, ja yhteiskunta joutuu rahoittamaan enemmän sosiaaliturvaa. **Työeläkevakuutusmaksupetos-rikosnimikettä ei välttämättä tunneta eikä tunnista riittävästi harmaaseen talouteen liittyvässä rikostutkinnassa.**

Suomessa toimivien ulkomaille rekisteröityjen yritysten takana voi olla myös suomalaisia esimerkiksi liiketoimintakieltoon joutuneita yrittäjiä, jotka jatkavat ulkomailta käsin epärehellistä toimintaansa. Suomessa aliurakointiin käytettäviä **ulkomaisia yrityksiä kierrättämällä vältetään kiinteän toimipaikan syntyminen ja hankitaan yritykselle puhtaat paperit tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006, ns. tilaajavastuulain) vaatimia tarkistuksia varten.**³³

Kuljetusalan yritykset arvioivat³⁴ harmaan talouden tärkeimmiksi ilmenemismuodoiksi alallaan pimeän työvoiman käytön ja ulkomaisten liikennöitsijöiden laittoman toiminnan Suomen markkinoilla. Myös pimeiden kuljetuspalvelujen myynti yksityisajoneuvoilla, konkurssikeinottelu, kertakäyttöyritysten hyödyntäminen ja luvanvaraisen tavaraliikenteen palvelujen myyminen kirjanpidon ohi todettiin yleisiksi harmaan talouden ilmenemismuodoiksi.

Internet-kaupan harmaa talous on lisääntynyt, kuten esimerkiksi yksityismyynniksi peitelty ammattimainen tavarakauppa ja kansainvälisen tavarakaupan veronkierto. **Markkinoiden kasvaaviin uukiin kuuluu myös sisäpiiririkollisuus.** Sisäpiiririkollisuuden arvioidaan muuttuneen yhä kansainvälisemmäksi ja rikollisten keinojen entistä monimutkaisemmiksi.

Vuonna 2010 Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskus kirjasi yhteensä 21 490 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista. Niistä 36 koski terrorismin rahoitusta³⁵. Vuonna 2011 kesäkuun loppuun mennessä ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista oli kertynyt 14 213, joista yksi koski terrorismin rahoitusta. Esitutkintaan siirretyistä epäilyttäviä liiketoimia koskevista ilmoituksista suurin osa liittyy talous- ja huumausainerikoksiin. Vuonna 2010 esitutkinnan yhteydessä tutkittavaksi siirrettyjen tietojen yleisimmät rikosnimikkeet olivat laittoman maahantulon järjestäminen, huumausainerikos, veropetos sekä petos. Rahanpesulain säännökset asiakkaiden tuntemisesta ja asiakassuhteen jatkuvasta seurannasta edellyttävät ilmoitusvelvolliselta riittäviä toimintamalleja ja menetelmiä havaitakseen toimintaansa ja asiakkaisiinsa liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit. Keskeisimmät säädökset ja ohjeet ovat saatavissa rahanpesun selvittelykeskuksen Internet-sivuilta.³⁶

³² Jokinen Anniina, Ollus Natalia, Viuhko Minna: Ehdolla millä hyvänsä. Työperäinen ihmiskauppa ja ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäyttö Suomessa. Helsinki 2011.

³³ Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous, 107.

³⁴ Sama, 112.

³⁵ Käytännössä lähes kaikki terrorismin rahoitusta koskevat ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista liittyivät ns. pakotelistoilla oleviin maihin tai luonnollisiin ja oikeushenkilöihin.

³⁶ Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2010.

18.10.2011

Vuonna 2010 korruptiota sisältävien poliisin tietoon tulleiden rikosepäilyjen määrä Suomessa kasvoi, vaikka korruptioepäilyjä tulee Suomessa poliisin tietoon edelleen melko vähän. Etenkin yritys- ja virkasalaisuuden rikkomista koskevat epäilyt lisääntyivät. Myös elinkeinoelämän lahjusrikos- ja luottamusaseman väärinkäytösepäilyt yleistyivät. Korruptio ja muu epäasiallinen vaikuttaminen liittyvät tiiviisti myös harmaaseen talouteen, jota tukevan korruption uhka on tiedustelutietojen mukaan ilmeinen ainakin rakennusteollisuudessa.³⁷

5.2 Petosrikollisuus

Yrityksiin kohdistuva petosrikollisuus on monimuotoinen ja nopeasti kehittyvä ilmiö, josta on saatavissa niukasti eriteltyä tilannetietoa. Maksuvälinepetoksia, tilauspetoksia, petollista laskutusta, rahankeräystä ja markkinointia kohdistuu yrityksiin varsin usein. Kansallisessa 2010 yritysuhritutkimuksessa petosrikoksen kohteeksi ilmoitti tarkasteluvuoden aikana joutuneensa 11 prosenttia kaupan ja viisi prosenttia teollisuuden toimipaikoista. Kaupan toimipaikkoihin kohdistuneista petoksista noin puolet oli maksuvälinepetoksia ja 15 prosenttia tilauspetoksia; 15 prosenttia kauppaan kohdistuneista petoksista oli yritysasiakkaiden tekemiä. Teollisuuden toimipaikoissa petokset aiheuttivat suurimman osuuden (noin puolet) rikoskustannuksista. Teollisuudessa tilauspetokset olivat petoksista yleisimpiä (45 %), mutta myös perusteettomia laskuja (23 %) ja luottopetoksia (11 %) mainittiin varsin usein. Teollisuuteen kohdistuneista petoksista 61 prosenttia oli yritysasiakkaan ja 14 prosenttia palveluntuottajan tekemiä.

Varsinaisten valelaskujen lisäksi yrittäjät saavat merkittävän määrän laskuja, jotka eivät vastaa tehtyjen sopimusten sisältöä. Petolliset laskuttajat esiintyvät usein myös kansainvälisinä toimijoina. Suomen Yrittäjien syyskuussa 2010 toteuttaman Yksinyrittäjäkyselyn mukaan lähes 60 prosenttia yksinyrittäjistä oli vuoden 2010 aikana kokenut häiritsevää tai harhaanjohtavaa markkinointia.

Maailmanlaajuisiin tietoverkkoihin tukeutuva petosrikollisuus on Europolin OCTA 2011:n mukaan voimistuva uhka EU:ssa. **Maksukorttirikollisuus on monimuotoinen, kasvava ja yleensä rajat ylittävä rikollisuuden ala, jossa reaali maailma ja virtuaalisuus yhdistyvät.** Rikokset toteutetaan joustavilla alihankintaketjuilla, joissa erikoisosaajat myyvät toisilleen palveluita maailmanlaajuisesti verkossa. Koska maksukorttien tekniset ominaisuudet (EMV-standardi) vaikeuttavat rikollisten käteisnostoja Euroopassa, rikolliset nostavat käteistä kopioiduilla korteilla muualla maailmassa. **Maksukorttirikollisuuden määrä ja muodot sopeutuvat nopeasti uusien tietoturvasstandardien luomiin olosuhteisiin.**

Maksukorttirikolliset käyttävät hyväkseen kansallisen viranomaistoiminnan hitautta ja lainsäädäntöjen eroja: maksukorttidata kiertää maapallon muutamassa sekunnissa, mutta jälkikäteen ilmoitulle maksukorttirikoksen kansallisessa tutkinnassa tarvittavia tietoja suojaa usein pankkisalaisuus, ja niiden saaminen toisesta maasta edellyttää usein vähintäänkin oikeusapupyyntöä. Maksukorttitietojen anastamisesta koituvat tappiot kertyvät ajan myötä, kun tietoja myydään ja hyödynnetään rikollisesti. **Huomattavan suuria tappioita voi aiheutua erityisesti sellaisten maksukorttien väärinkäytöstä, joiden luottorajat ovat korkeat.**

Samalla kun maksukorttitietojen kopioinnin eli skimmauksen osuus yleensä maksuvälinerikollisuudesta on taantumassa, **etämyyntipetokset lisääntyvät kaiken aikaa.** Maksuvälinepetostappiot kasvavat nettikaupassa, mutta ovat vähentyneet myymälöissä. Kauppaan ja muihin palvelualoihin kohdistuvassa petosrikollisuudessa ammattimaisen ja järjestäytyneen rikollisuuden osuus on huomatta-

³⁷ Katsaus korruptiorikollisuuteen 2011. KRP 2011.

18.10.2011

va. Nämä tahot käyttävät petosrikoksissa hyväkseen myös yritystoimintaa ja bulvaaneja. Oikeilla korteilla varmentamatonta maksamista hyödyntäen tehtävät petokset ovat varsin yleisiä. Etämyyntipetosten maailmanlaajuiset toteuttamistavat kasvattavat niistä koituvia tappioita ja vaikeuttavat niiden selvittämistä. Nettikaupat ulkoistavat maksuliikennepalvelunsa usein toiseen maahan, ja pankkialaisuuden piirissä olevien transaktiotietojen saaminen edellyttää aikaa vievää oikeusapupyynnöä. Rikolliset puolestaan pilkkovat ostoksensa niin pieniksi, etteivät ne täytä viranomaisten priorisointikriteerejä.

Yrityksiin kohdistuu myös identiteettivarkauksia, joissa laillisen yrityksen tietoja (nimi, osoite, LY-tunnus, suomalainen henkilötunnus tms.) hyödynnetään yrityksen tietämättä rikolliseen toimintaan, kuten rikoksiin liittyviin kuljetuksiin. Rikoksenteekijä voi tällöin toimia anonyymisti ja laitonta toimintaa saadaan näyttämään lailliselta. **Identiteettivarkauksia voidaan estää tehostamalla yrityksissä asiakkaan puolesta toimivien tahojen tunnistamista. Myös asiakkaan normaalin liiketoiminnan tunteminen tukee identiteettivarkauksien havaitsemista.** Identiteettivarkauksissa esimerkiksi kuljetuksen määränpää usein poikkeaa yrityksen kuljetusten tavallisista määränpäistä.

Internetin välityksellä toteutettavia verkkopankkiasiointiin kohdistuvia huijauksia kohdistuu yrityksiin yhä useammin. Rikoksia voidaan toteuttaa Internetissä levitettävillä haittaohjelmilla, joilla saastutetaan pankkien asiakkaiden tietokoneita. Haittaohjelman avulla siirretään asiakkaiden tileiltä rahaa muille pankkitileille Suomessa tai ulkomailla. Välikäsinä käytetään henkilöitä, jotka on värvätty vastaanottamaan oikeudettomasti siirretyt rahat ja toimittamaan ne rikoksen päätekijöille. Toiminnassa on järjestäytyneisyyden piirteitä.

Suomessa on toistaiseksi tavattu kansainvälisesti verraten melko vähän väärennettyjä euroseteleitä. **Euroalueen laajennuttua väärrien eurojen levittäminen yleistyy viranomaisten asiantuntija-arvioiden mukaan vähitellen myös Suomessa.**

Kansainvälisen kaupan vienti-, tuonti- ja kauttakulkumenettelyihin liittyvä talousrikollisuus vääristää kilpailua. Kyse on rakenteellisista, vakiintuneeseen kauppatapaan pesiytyneistä menettelyistä³⁸, joissa vältetään veroluonteisia maksuja muun muassa verokeidasyhtiöitä käyttäen. Toimintaan voi kuulua myös korruptiota. **Suomen kautta Venäjälle vietävään tavaravirtaan kohdistuvissa väärinkäytöksissä** hyödynnetään EU-sisäkaupan valvontajärjestelmän heikkouksia, suurien liikenne- ja tavaramäärien valvonnan mahdottomuutta sekä Venäjän tullimenettelyn ja valvonnan aukkoja. Venäläistaustainen logistiikkaliiketoiminta on verkottunut raskaan liikenteen ja tullivaras-toiminnan koko ketjun kattaviksi yritysrypäiksi. Siinä on viranomaisoperaatioissa todettu venäläisten rikollisorganisaatioiden merkittävää vaikutusvaltaa.³⁹ Vientikaupan sähköinen asiointi tukee rikos-torjuntaa, mutta väärinkäytöksissä hyödynnettävien kansainvälisten toimintaketjujen aikaansaamat näyttövaikeudet haittaavat rikosprosesseja⁴⁰.

Huolintatoiminnan kilpailutilanne voi vääristyä ja yritysmoraali kärsiä, mikäli huolintayritykset edistävät omalla toiminnallaan esimerkiksi viennin kaksoislaskutusta. Europolin laatimissa EU-maiden yhteisissä järjestäytyneen rikollisuuden uhka-arvioissa (OCTA) on kiinnitetty erityistä huomiota kuljetussektoriin ja tilanteisiin, joissa **järjestäytyneen rikollisuuden valta-asema pääsee vahvistumaan kokonaisilla elinkeinoelämän aloilla.**

³⁸ Epäselvyydet voivat liittyä rikolliseen toimintaan, joka kohdistuu EU:n ulkopuoliseen valtioon, kuten Venäjään, tai EU:n sisämarkkinoihin.

³⁹ Vuoden 2008 tasolla varovaisesti arvioiden Venäjän kokonaistuonnista vähintään 20 prosenttia lienee harmaatuontia. Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous, 175–176, 180.

⁴⁰ Tulliselvitysrikos lisättiin lakiin 2009.

18.10.2011

Rikolliset hyödyntävät kuljetusketjua ja sen kattavuutta laittoman tavaran kuljetuksessa ja jakelussa sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Suurimittaisen salakuljetus- ja omaisuusrikollisuuden tekijät ovat usein kansainvälisesti toimivia järjestäytyneitä rikollisryhmiä, ja liigojen organisoimien varkauksien takana on ollut myös logistiikkayritysten henkilökuntaa. **Suuri osa salakuljetuksesta vääristää kilpailua.** Savukkeiden salakuljetus edullisemmän hintatason maista on Venäjän ja Viron järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvää suunnitelmallista toimintaa. Se toteutetaan usein laillisen kuljetustoiminnan yhteydessä. Virosta tuodaan edelleen organisoidusti suurehkoja määriä edullista alkoholia ”omaan käyttöön”, vaikka erät on tarkoitettu myydä käytännössä edelleen. Liikenteen runsaus ja logististen ratkaisujen mutkikkuus vaikeuttavat salakuljetuksen paljastamista.

Suuri osa immateriaalirikoksista tehdään levittämällä tuoteväärennöksiä laillisille markkinoille. Immateriaalirikosten toteuttamiseen tähtäävä laitton liiketoiminta ja talousrikollisuus ovat voimistuvia uhkia, sillä Suomen lähialueilla on suuria tuoteväärennösten tuotanto- ja markkina-alueita. Kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus on vahvasti mukana tuoteväärennösten valmistuksessa ja levityksessä. Suomen merkitys Kaukoidästä Venäjälle suuntautuvassa tuoteväärennysten salakuljetuksessa ja välivarastoinnissa vahvistune. **Kiinan voimakkaasti kasvava tuoteväärennysrikollisuus on kasvava uhka myös suomalaisille laatutuotteille.** Erityinen haaste koituu Internetistä, jossa tuoteväärennöksiä kaupataan anonyymisti. Tuoteväärennöksistä aiheutuu sekä turvallisuusriskejä käyttäjille että tappioita lailliselle tuotannolle ja kaupalle.

Verkkokaupan kasvu ja nopeus lisäävät erityisesti logistiikan rikostorjuntahaasteita, sillä logistiikkayrityksellä ei ole oikeutta tarkastaa, mitä kuljetettava tavara on.

5.3. Yritystoiminnan laitton häirintä ja ääriliikkeiden rikollisuus

Kauppaan ja tiettyihin tuotannonaloihin kohdistuu ääri- ja yhdenasianliikkeiden toimintaa, joka pyrkii vaikuttamaan kuluttajien käyttäytymiseen voi käyttää myös laittomia keinoja. Tällaisissa tapauksissa liiketilat, tuotteet sekä yritysten henkilöstö ja heidän omaisuutensa voivat joutua laittomien mielenilmausten tai vahingontekorikosten kohteeksi. Esimerkiksi eläinten oikeuksien puolesta kampanjointiin liittyviä rikoksia on kohdistunut niin turkisalaan kuin lääketeollisuuteenkin. Aktivistit ovat viime vuosina ottaneet kampanjoinnissaan käyttöön toimintamallin, jossa keskeistä on eläinten elinolojen dokumentointi sekä dokumenttien levittäminen julkisuuteen. Samalla aktivistit ovat syyllistyneet myös lainvastaisiin tekoihin. Huhtikuussa 2011 aktivistit tekivät usean vuoden tauon jälkeen turkistarhaiskun.

Suomessa ja ulkomailla toimiviin suomalaisiin yrityksiin kohdistuvaa terroritekojen uhkaa voidaan suojelupoliisin mukaan pitää tällä hetkellä vähäisenä. Suomalaisyrityksiä toimii kuitenkin sellaisissa maissa ja alueilla, joissa terrori-iskujen todennäköisyys on huomattavan suuri. Vaikka Suomi tai suomalaiset yritykset tai henkilöt eivät ole tällaisilla alueilla tehtyjen iskujen kohteita, tämä ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että suomalaiset yritykset tai henkilöt kärsisivät vahinkoja joitakin muita maita vastaan suunnatuissa iskuissa.

5.4 Toimenpiteitä tuotantoa ja toimintaa vaarantavan rikollisuuden ehkäisemiseksi

Henkilöstön ja sopimuskumppaneiden asema on tärkeä ehkäistäessä tuotantoon ja toimintaan kohdistuvia rikoksia ja yritysten rikollista hyväksikäyttöä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää henkilöstön rekrytoinnin turvallisuustekijöihin, hyvään henkilöstöpolitiikkaan ja johtamiseen, alihankinnan

18.10.2011

ja muun ulkopuolisen työvoiman turvallisuuteen sekä pimeän työvoiman käytön ehkäisemiseen. Yrityksillä on syytä olla riittävät toimenpideohjelmat korruptioriskin varalta.⁴¹

Yrityksen johdon ja muun henkilökunnan turvallisuustietoisuutta tulee ylläpitää tehokkaasti. Yrityksille on syytä tarjota selkeät ohjeet rikosturvallisuuden parantamiseksi. Tietoturvallisuutta voidaan edistää sisällyttämällä tietoturvallisuuden hyvien käytäntöjen mukaiset toimenpiteet toiminta- ja työohjeina yrityksen ohjaus-, johtamis- ja laatujärjestelmään. Kansallisessa 2010 yritysuhritutkimuksessa 37 prosenttia kaupan ja 11 prosenttia teollisuuden yrityksistä kertoi antavansa työntekijöille turvallisuuskoulutusta, tietoturvallisuuskoulutusta antoi noin joka viides kummankin alan yrityksistä.⁴²

Elinkeinoelämän ja viranomaisten jatkuva päivittäinen yhteistyö ja tiedonvaihto ovat välttämättömiä lukuisten eri rikollisuuden alojen torjumiseksi. Europolin OCTA 2011 korostaa, että "tiiviimmällä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä voidaan vähentää rikollisen toiminnan mahdollisuuksia ja lisätä liiketoiminnan turvallisuutta". Nykyisen lainsäädännön pohjalta yritysten ja viranomaisten riittävä tiedonvaihto ei ole kaikilta osin mahdollista.

Harmaan talouden torjunnassa viranomaisten valvontatoimille ja yhteistyölle on suuri tarve. Urakoitsija- ja työntekijätietoja tulisi vaihtaa yritysten ja viranomaisten kesken reaaliaikaisesti. Rikosten ennaltaehkäisy ja rikosten paljastamiseksi tehtävä reaaliaikainen valvonta ovat kustannustehokasta ja tuloksellista rikostorjuntaa. **Elinkeinoelämän ja työmarkkinajärjestöjen omaa valvontatoimintaa on syytä kehittää edelleen ja sen edellytyksiä vahvistaa.** Tilaajavastuutarkastajat ovat esittäneet, että tilaajavastuulaisissa tarkoitettut selvitykset tulisi pyytää kaikilta alihankkijoilta⁴³.

Kansainvälisen yhteistyön vahvistamiseksi olisi syytä selvittää mahdollisuudet nykyistä laajemman, esimerkiksi koko EU-alueella voimassa olevan liiketoimintakiellon aikaansaamiseen. Riittävät toiminta- ja tiedonvaihtokeinot ja valvonta on syytä turvata myös rajat ylittävissä tilanteissa. Ratkaisevassa roolissa harmaan talouden ylläpitäjänä on pimeiden urakoiden kysyntä. **Yhteisöjen ja kansalaisten tietoisuutta harmaan talouden vahingollisuudesta on syytä vahvistaa.**

Europol on korostanut, että rikollisen toiminnan nopeuden ja maailmanlaajuisuuden vuoksi on entistä tärkeämpää tunnistaa uhkat ja riskikohteet ja reagoida niihin nopeasti. Pieniksi osateoiksi pilkottu rikollisuus on usein järjestäytyneitä, mutta rikoslain järjestäytyneen rikollisryhmän tunnusmerkistöllä ei päästä käsiksi löyhään alihankintaverkoston eikä "nettivetosten" tutkinassa välttämättömiä telepakkokeinoja voida käyttää kuin törkeissä petostapauksissa. Vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi on syytä arvioida ja hallita riskejä, jotka liittyvät lainsäädännön rikosten tekemistä helpottaviin ominaisuuksiin.

⁴¹ Confronting corruption: The business case for an effective anti-corruption programme. PricewaterhouseCoopers, 2008.

⁴² Helsingin seudun kauppakamarin Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010 -selvityksen mukaan puolet pääkaupunkiseudun yrityksistä koulutti henkilöstöään rikosten ja väärinkäytösten ehkäisemiseksi.

⁴³ Aluehallintovirasto. Tilaajavastuulain valvonnan tuloksia vuodelta 2009.

18.10.2011

6 Lähdetahot ja lähteet

Tilannekuvatyöhön osallistuneet yhteisöt ja niiden tuottamat lähteet

Akava ry

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Finanssialan Keskusliitto

- **Ohje omaisuusrikosturvallisuudesta rakennustyömaalla, 2011.**

http://www.fkl.fi/materiaalipankki/ohjeet/Dokumentit/Rakennusrikosturvallisuus_2011.pdf

Finanssivalvonta

Finnsecurity ry

Harmaan talouden selvitysyksikkö

- **Harmaan talouden tilannekuvaraportit**

- **www.harmaatalous.fi -sivusto** <http://www.harmaatalous.fi/>

Helsingin poliisilaitos

Huoltovarmuuskeskus

Kaupan liitto

Keskuskauppakamari

- **Ohjeita Avainhenkilöriskien hallintaan 2006.**

- **Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta.** Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari, huhtikuu 2008.

<http://www.keskuskauppakamari.fi/Edunvalvonta/Elinkeinopolitiikka/Yritysturvallisuus>

Keskusrikospoliisi

- **Katsaus korruptiorikollisuuteen 2011.**

[http://www.rahanpesu.fi/poliisi/krp/home.nsf/files/Katsaus%20korruptiorikollisuuteen%202011/\\$file/Katsaus%20korruptiorikollisuuteen%202011.pdf](http://www.rahanpesu.fi/poliisi/krp/home.nsf/files/Katsaus%20korruptiorikollisuuteen%202011/$file/Katsaus%20korruptiorikollisuuteen%202011.pdf)

- **Keskusrikospoliisin uhka-arviot** Europolia, PTR-viranomaisia ja kotimaisia lainvalvontaviranomaisia varten aineistoinen.

- **Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomukset.**

<http://www.rahanpesu.fi/poliisi/krp/home.nsf/pages/5ACA47DAF80733D5C2257057003F5BE4?opendocument>

- **Rikosten torjunnan toimintamalli yrityksille.**

<http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/pages/3156B7EA3834C3FCC22578F70042C693?opendocument>

Oikeusministeriö/Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

- **Rikollisuustilanne 2009.** Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. OPTL:n tutkimuksia 250. <http://www.optula.om.fi/1284990230726>

- OPTL:n julkaisut ks. <http://www.optula.om.fi/Etusivu/Julkaisut>

Oulun poliisilaitos

Sisäasiainministeriö

- **Monitoimitilojen turvallisuuden parantaminen.** Työryhmäraportti. Sisäasiainministeriön julkaisut 18/2011.

<http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/PFBD/0842EA0AE727617EC225787100231ACD>

Sisäasiainministeriö/Pelastusosasto

Suojelupoliisi

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry

18.10.2011

Suomen Yrittäjät

- **Yksinyrittäjäkysely 2010.** Suomen Yrittäjät. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/tutkimustoiminta/yksinyrittajakysely-2010/>

Talousrikostorjunnan tukiyksikkö

- **Talousrikollisuuden tilannekuvaraportit**

Tullihallitus

Muut lähteet

Aluehallintovirasto. Tilaaavastuulain valvonnan tuloksia vuodelta 2009.

http://www.tyosuojelu.fi/upload/Hietaranta_27042010.ppt

Confronting corruption: The business case for an effective anti-corruption programme.

PricewaterhouseCoopers, 2008.

<http://www.pwc.com/gx/en/forensic-accounting-dispute-consulting-services/business-case-anti-corruption-programme.jhtml>

European Law Enforcement Cooperation.

<https://www.europol.europa.eu/>

Hinkkanen Ville: Sakon muuntorangaistuksen vähentämisen vaikutukset. OPTL:n verkkokatsauksia 16/2010. Helsinki 2010.

<http://www.optula.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Kriminologisentutkimusyksikonjulkaisut/1290609357479>

Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tilaaman harmaata taloutta käsittelevän tutkimuksen loppuraportti. Toim. Harmaa Hirvi Oy. Kesäkuu 2010. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010.

<http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=so17210161302877&cmd=download>

Huuhtanen Hannu: Kameravalvonnan rikostorjunnalliset vaikutukset liikkeenjohdon ja rikollisten näkökulmasta. Laurea-ammattikorkeakoulu 2009.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4706/Opinnaytetyo_Hannu_Huuhtanen.pdf?sequence=1

Jokinen Anniina, Ollus Natalia, Viuhko Minna: Ehdolla millä hyvänsä. Työperäinen ihmiskauppa ja ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäyttö Suomessa. Helsinki 2011.

<http://www.heuni.fi/text/Etusivu/Publications/1290609902850>

Juslén Jenni, Mutttilainen Vesa: Korruption ydinalueet 2000-luvun Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulu, 2009.

[http://www2.poliisi.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/raportteja84_korruptio/\\$file/raportteja84_korruptio.pdf](http://www2.poliisi.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/raportteja84_korruptio/$file/raportteja84_korruptio.pdf)

Järvinen Raija, Heinonen Jarmo: Kaupallisten keskusten turvallisuus ja kilpailukyky. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun julkaisu B-119.

<http://hsepubl.lib.hse.fi/pdf/hseother/b119.pdf>

Kameravalvontaopas. Julkaisseet Turva-alan yrittäjät ry ja Poliisihallitus, 2011.

http://www.finnsecurity.fi/files/110112KAMERAVALVONTAOPAS_2010.pdf

Kansallisen ihmiskaupparaportin kertomus 2010. Ihmiskauppa ja siihen liittyvät ilmiöt sekä ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen Suomessa. Vähemmistövaltuutettu, Helsinki 2010.

[http://www.vahemmistovaltuutettu.fi/intermin/vvt/home.nsf/files/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio/\\$file/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio.pdf](http://www.vahemmistovaltuutettu.fi/intermin/vvt/home.nsf/files/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio/$file/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio.pdf)

18.10.2011

Kauppalehti ePortti. Kaupallinen palvelu yhteistyökumppanin luotettavuuden tarkistamiseksi.
ePortti.kauppalehti.fi | [Etusivu](#)

Lehti Martti: Henkirikoskatsaus 2010. OPTL:n verkkokatsauksia 17/2011. Helsinki 2011.
<http://www.optula.om.fi/Etusivu/Julkaisut/1290609746064>

Lehti Martti: Ryöstörikoskatsaus 2007. OPTL:n tutkimustiedonantoja 83. Helsinki 2008.
<http://www.optula.om.fi/42469.htm>

Lindén Lari: Selvitys tietojenvaihdosta ammattirikollisuuden torjumiseksi kaupan alalla.
Laurea-ammattikorkeakoulu 2011.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33193/ONT%20Lari%20Linden.pdf?sequence=1>

Lohiniva Anja, Muttilainen Vesa: Vakuutusala petosten kohteena, Poliisiammattikorkeakoulun raportteja, 2009.
http://granum.uta.fi/granum/kirjanTiedot.php?tuote_id=19492

OCTA 2009. EU Organised Crime Threat Assessment. Europol 2009.
<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/octa2009.pdf>

OCTA 2011. EU Organised Crime Threat Assessment. Europol 2011.
https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/octa_2011.pdf

Salmi Venla, Lehti Martti, Keinänen Anssi: Kauppa ja teollisuus rikosten kohteena. Vuoden 2010 yritysuhritutkimuksen tuloksia. OPTL:n tutkimuksia 254. Helsinki 2011. ("Kansallinen 2010 yritysuhritutkimus")
<http://www.optula.om.fi/Etusivu/Julkaisut/1302672838628>

Sirén Reino, Aaltonen Mikko, Kääriäinen Juha: Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980–2009. OPTL:n tutkimustiedonantoja 103. Helsinki 2010.
<http://www.optula.om.fi/Etusivu/Julkaisut/1266334264756>

Sjöroos Marko, Tapani Aleks: Varkauksien torjunta myymäläympäristössä. Laurea-ammattikorkeakoulu 2011.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/27210/Varkauksien%20torjunta%20myymalaymparistossa_Sjoroos%20ja%20Tapani.pdf?sequence=1

Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010. N=309 Helsingin seudulla toimivaa yritystä. Helsingin seudun kauppakamari, 2010.
http://www.helsinki.chamber.fi/files/4059/Taloustaantumien_vaiikutukset_yritysrkollisuuteen_2010.pdf

Työolobarometri, lokakuu 2010. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 25/2010.
http://www.tem.fi/files/30098/TEM_25_2011_netti.pdf

Valtiovarainministeriö. VAHTI-sivusto, julkishallinnon tietoturvallisuuden ohjaus.
http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/05_valtionhallinnon_tietoturva_llisuus/20091117Kohdis/name.jsp

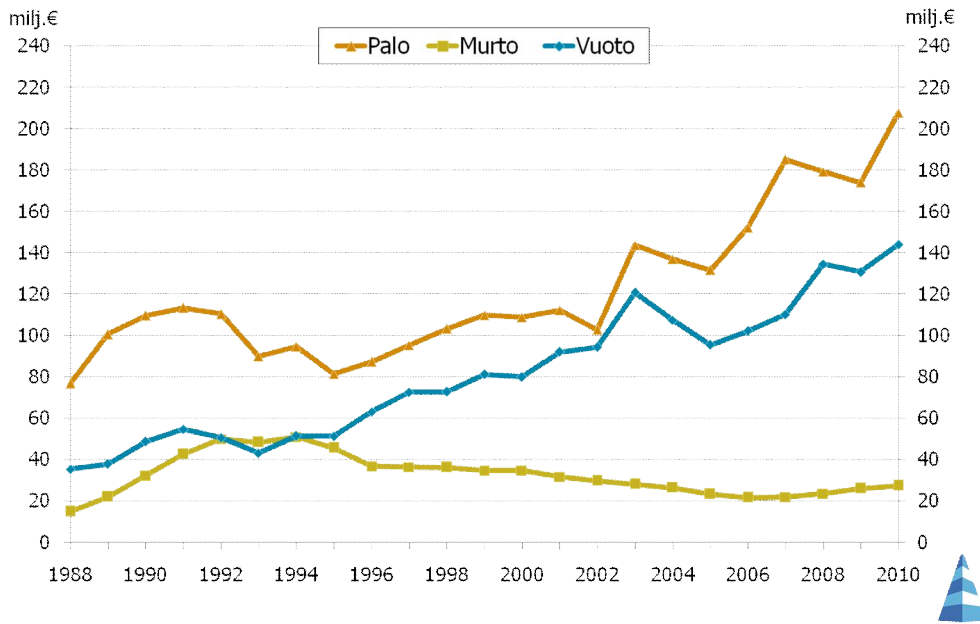
Viestintävirasto. Tietoturvakatsaukset, CERT-FI.
<http://www.cert.fi/katsaukset/2011.html>

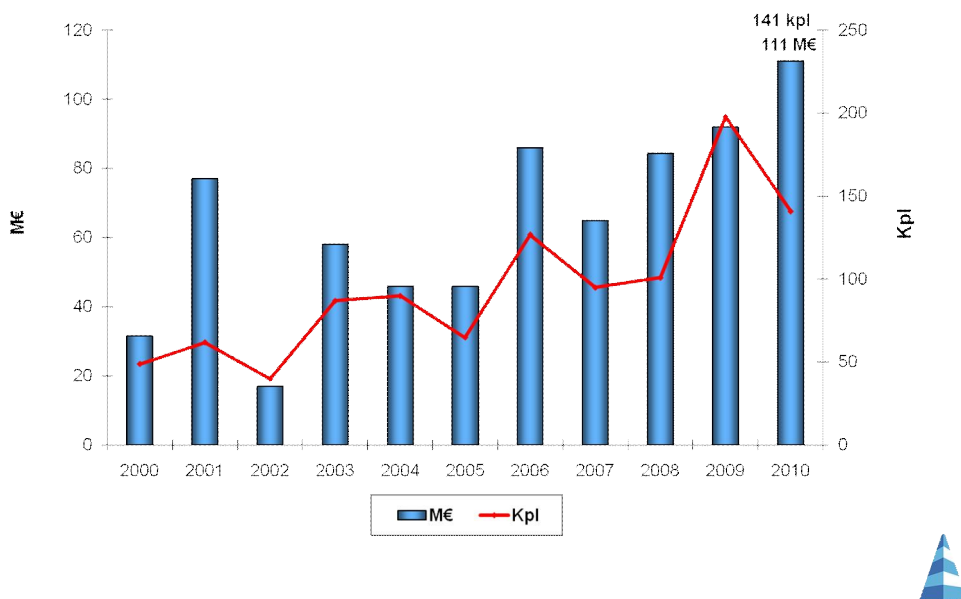
18.10.2011

Liitetilastoja

Palo-, murto- ja vuotovahinkokorvaukset 1988-2010

Suurpalovahinkokorvaukset (>200.000€) -vahinkokehitys (2000- 2010)

Lähde: FK / Finanssialan Keskusliitto.

18.10.2011

Väkivaltarikoksia teontarkenteittain 2001 ja 2007–2011

	2001	2007	2008	2009	2010	2011 tammi-elokuu
Törkeä pahoinpity	1 814	1 974	1 915	1 738	1 677	1 236
Ravitsemisliikkeessä	112	116	104	85	89	62
Yleisellä paikalla liikekeskuksessa	83	44	41	31	26	13
Törkeän pahoinpitelyn yritys	306	413	347	369	326	215
Ravitsemisliikkeessä	34	31	18	13	13	11
Yleisellä paikalla liikekeskuksessa	18	23	15	18	8	2
Pahoinpity	17 084	22 198	22 511	20 999	21 176	17 682
Ravitsemisliikkeessä	2 691	3 223	3 002	2 826	2 817	2 060
Yleisellä paikalla liikekeskuksessa	1 199	665	571	537	485	384
Pahoinpitelyn yritys	318	470	459	450	444	364
Ravitsemisliikkeessä	32	59	62	42	39	31
Yleisellä paikalla liikekeskuksessa	27	21	10	27	13	10
Lievä pahoinpity	7 844	9 616	9 654	9 421	9 535	7 114
Ravitsemisliikkeessä	1 329	1 481	1 337	1 231	1 230	770
Yleisellä paikalla liikekeskuksessa	654	353	354	304	306	169
Törkeä ryöstö	206	166	145	176	133	110
Törkeän ryöstön yritys	39	36	35	35	23	20
Ryöstö	1 694	1 380	1 307	1 215	1 193	839
Ryöstön yritys	218	202	211	217	164	118

Lähde: Poliisin tietovarasto PolStat, syyskuu 2011.

18.10.2011

Kaikki poliisin tietoon tulleet varkaus- ja näpistysrikokset 2001 ja 2007–2011

	2001	2007	2008	2009	2010	2011 tammi-elokuu
Törkeä varkaus	2 550	1 931	1 904	2 330	2 576	1 678
Varkaus ja näpistys yhteensä	160 785	133 599	135 564	140 522	137 112	93 166
Varkausrikosten yritykset	15 004	9 640	9 126	8 926	8 690	5 776
Varkausrikokset yhteensä	178 339	145 170	146 594	151 778	148 378	100 620

Myymälöihin kohdistuneet varkaus- ja näpistysrikokset (törkeä varkaus, varkaus, näpistys ja niiden yritykset) 2001 ja 2007–2011

	2001	2007	2008	2009	2010	2011 tammi-elokuu
Törkeä varkaus	68	11	17	18	21	16
Varkaus ja näpistys yhteensä	40 683	44 072	47 456	52 428	51 870	34 030
Varkausrikosten yritykset	1 174	1 216	1 352	1 468	1 578	909
Varkausrikokset yhteensä	41 925	45 299	48 825	53 914	53 469	34 955
<i>Myymälöihin kohdistuneet kaikista %</i>	24	31	33	36	36	35

Lähde: Poliisin tietovarasto PolStat, syyskuu 2011.

18.10.2011

Liikkeeseen murtautumalla tehtyt varkausrikokset (törkeä varkaus, varkaus ja näpistys sekä niiden yritykset) 2001 ja 2007–2011

	2001	2007	2008	2009	2010	2011 tammi-elokuu
Törkeät varkaudet liikkeeseen murtautumalla	305	166	205	188	199	97
Varkaudet ja näpistykset liikkeeseen murtautumalla	5 743	3 144	3 145	3 181	2 874	2 056
Törkeän varkauden, varkauden ja näpistyksen yritykset liikkeeseen murtautumalla	1 928	1 030	1 061	1 111	1 018	779
Törkeät varkaudet, varkaudet ja näpistykset liikkeeseen murtautumalla sekä niiden yritykset yhteensä	7 976	4 340	4 411	4 480	4 091	2 932
<i>Kaikki törkeät varkaudet, varkaudet ja näpistykset sekä niiden yritykset yhteensä</i>	178 339	145 170	146 594	151 778	148 378	100 620
<i>Liikkeeseen murtautumalla kaikista %</i>	4	3	3	3	3	3

Lähde: Poliisin tietovarasto PolStat, syyskuu 2011.

18.10.2011

Kaikki poliisin tietoon tulleet vahingontekorikokset 2001 ja 2007–2011

	2001	2007	2008	2009	2010	2011 tammi-elokuu
Törkeä vahingonteko	238	208	240	196	227	124
Vahingonteko	40 163	42 677	44 179	39 207	38 948	28 056
Lievä vahingonteko	7 017	11 059	12 170	11 318	10 015	6 628
Vahingontekorikosten yritykset	0	25	58	52	64	37
Vahingontekorikokset yhteensä	47 180	53 761	56 407	50 577	49 254	34 845

Vahingonteko yleisellä paikalla liikekeskuksessa 2001 ja 2007–2011

	2001	2007	2008	2009	2010	2011 tammi-elokuu
Törkeä vahingonteko	15	3	3	6	2	0
Vahingonteko	3 293	1 431	1 409	1 231	1 033	728
Lievä vahingonteko	544	406	389	340	324	214
Vahingontekorikosten yritykset	0	0	0	0	0	0
Vahingontekorikokset yhteensä	3 852	1 840	1 801	1 577	1 359	942
<i>Liikekeskuksessa kaikista %</i>	8	3	3	3	3	3

Lähde: Poliisin tietovarasto PolStat, syyskuu 2011.

18.10.2011

Polttoainevarkaudet lääneittäin 2008–2011

Lääni	2008	2009	2010	2011 tammi-elo
Etelä-Suomi	3261	3262	3406	2082
Helsinki	878	1044	1184	920
Itä-Suomi	359	292	365	216
Lappi	162	167	141	118
Länsi-Suomi	1300	1246	1220	810
Oulu	414	476	466	322
Yhteensä	6374	6487	6782	4468

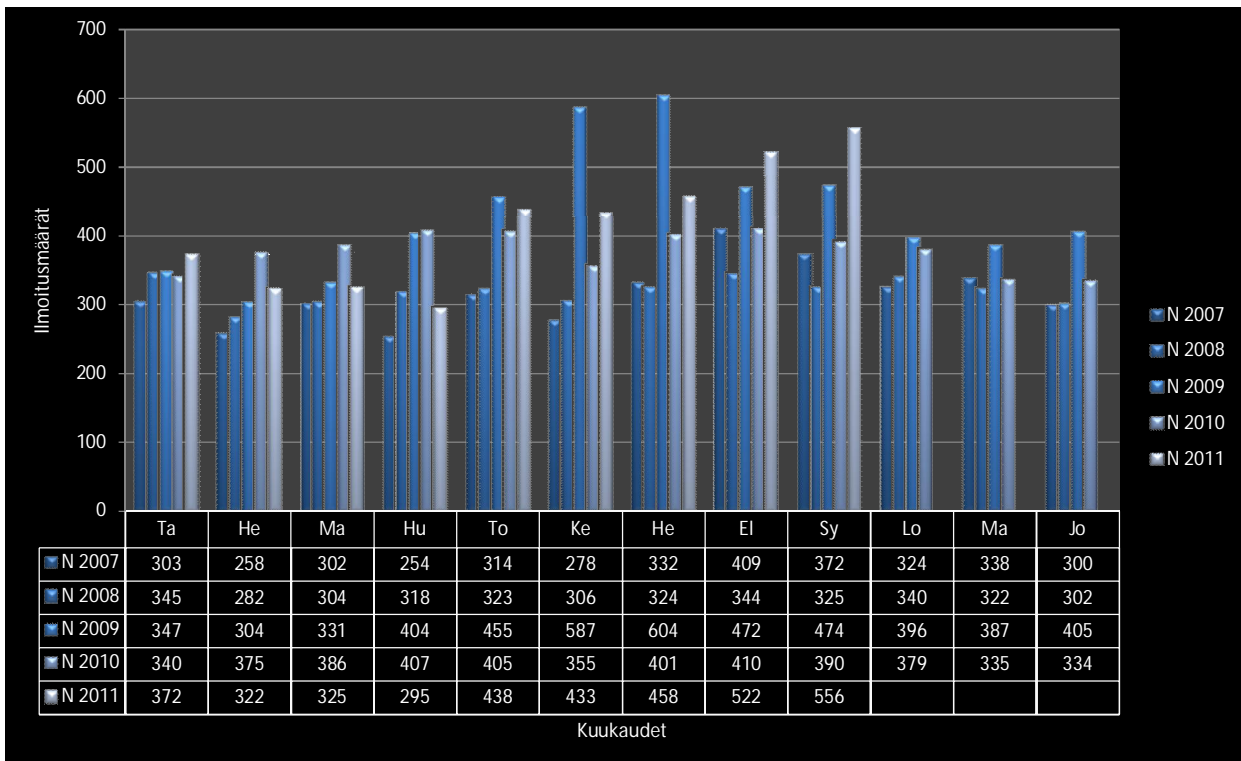
Polttoainevarkaudet lääneittäin, tammi–heinä 2008–2011

Lääni	2008 tammi-heinä	2009 tammi-heinä	2010 tammi-heinä	2011 tammi-heinä
Etelä-Suomi	1857	1925	2006	1837
Helsinki	448	629	666	738
Itä-Suomi	221	173	223	193
Lappi	113	100	94	92
Länsi-Suomi	827	805	732	693
Oulu	274	284	268	261
Yhteensä	3740	3916	3989	3814

Lähde: Poliisin Patja-järjestelmä/Rikitrip, syyskuu 2011.

18.10.2011

Poliisille ilmoitetut maksuvälinepetokset kuukausittain vuosina 2007–2011

Lähde: KRP/Tiedustelu/Patja.